

GERGEF

EDEBİYAT DERGİSİ

Sayı: 5 EYLÜL - EKİM 2021

Muhammet KAYHAN - Recep ŞEN - Hayrettin DURMUŞ - Mehmet OSMANOĞLU
Ramiz AYDIN - İbrahim ŞAŞMA - İbrahim BİRGÜL - Ali AĞIR - Mustafa Erhan AK
Akif DUT - Ülkü DURAN BULUT - Mahmut TOPBAŞLI - Mehmet PEKTAŞ
İlknur İŞCAN KAYA - Furkan DİLEKÇİ - Hüseyin ÇOLAK - Emre KOÇ
Yakya ÖZKÖK - Akif NECİPSOY - Rumeysa DEMİR - Ahmet KAFKAS

BU SAYIMIZDA

Baki Kalır Sahife-i Alemde Adımız / Genel Yayın Yönetmeni / 3

Balkonunda Begonyalar / Muhammet KAYHAN / 4

Çocukluk Düşleri / Recep ŞEN / 6

Dumansız Yangın / Hayrettin DURMUŞ / 7

Yitik Vakitler / Mehmet OSMANOĞLU / 8

Ramiz AYDIN ile Edebiyat ve Hayat Dair / Recep ŞEN / 9

Lisan-ı Kudüs / İbrahim ŞAŞMA / 13

Şehirdeki Adımlarım / İbrahim BİRGÜL / 14

Hayallerim / Ali AĞIR / 15

Hecenin Hanımefendi Şairi İhsan Raif Hanım / Mustafa Erhan AK / 16

Taha / Akif DUT / 19

Yitik Kelimeyim / Ülkü Duran BULUT / 20

Dizdim / Mahmut TOPBAŞLI / 21

Sonbahar Yağmurları / Mehmet PEKTAŞ / 22

Koza Han'da Huzur / İlknur İŞCAN KAYA / 24

Yirmi Bir Yirmi İki Yirmi Üç / Furkan DİLEKÇİ / 25

Gül Yarası / Hüseyin ÇOLAK / 27

İslam Kültüründe Şiirin Teolojik Serencamı / Emre KOÇ / 28

Dört Yüz Yetmiş Adım / Yahya ÖZKÖK / 32

Hulusi Efendi Divanı / Akif NECİPSOY / 33

Batın / Rumeysa DEMİR / 35

Nasır Tutmuş Çocuk Yüreğine Ağıt / Ahmet KAFKAS / 36

Yıl: 1 Sayı:5
Eylül - Ekim 2021

19 Mayıs Gazetesi ve Matbaası Adına
Derginin Sahibi ve Sorumlu
Yazı İşleri Müdürü
Adil ATICI

Genel Yayın Yönetmeni
Recep ŞEN

Editör
Ahmet KAFKAS

Yayın Kurulu
Recep ŞEN
Ahmet KAFKAS
Mehmet OSMANOĞLU
Emre KOÇ
Erhan ÇAMURCU

Son Okuma
Mehmet OSMANOĞLU

Tasarım
Esmâ Nur ÇALIŞKAN

Yönetim ve Haberleşme
19 Mayıs Gazetesi ve Matbaası
Cumhuriyet Mah. Ekrem Ünyay Cad.
No:10 - 19 Mayıs / SAMSUN
0362 511 32 23 - 0545 511 32 23

Gergef Web:
www.gergefedebiyatdergisi.com

E-posta Adresi:
gergefedebiyatdergisi@gmail.com

Sosyal Medya
Instagram: @gergefedebiyatdergisi
Twitter: gergefedebiyat
Facebook: @gergefedebiyatdergisi

Yayın Türü
Sürelî Yayın
İki Aylık e-dergi

Dergimiz İki Ayda Bir Kendi İnternet Sayfasında
ve 19mayisgazetesi.com İnternet Sayfasında
E-Dergi Olarak Yayınlanmaktadır, Ücretsizdir.
Eserlerin Hukuki Sorumluluğu Yazarlarına Aittir.
Gergef Edebiyat Dergisinde Yapılan Alıntılarda
Kaynak Gösterilmesi Zorunludur.

“BÂKİ KALIR SAHİFE-İ ÂLEMDE ADIMIZ”

Herkesin elinde akıllı telefon kendi kabuğuna çekilip sosyal medya bağımlısı haline geldiği, kalabalıklar içerisinde giderek yalnızlaştığı bir dünyada edebiyat dergilerinin varlığını Gergef Edebiyat Dergisi olarak önemli buluyoruz. Çünkü dergiler edebiyatın nabzının attığı birer okul mesabesindedir. Hür tefekkürün kaleleri olarak tarif etmişti merhum Cemil Meriç dergileri.

Edebiyat hayattır ve hayat dergilerde bütün canlılığıyla devam etmektedir. Son yıllarda bilişim teknolojilerinin gelişmesiyle birlikte dergicilik sahasında önemli bir yeniliğe şahit olduk. Özellikle e-dergiler aktif bir şekilde hayatımıza girdi. Yani bir nevi ilham kuşları burada da kanat çırpmaya başladı. Bu sevindirici bir gelişme aslında. Teknolojiyi yoğun bir şekilde kullanıyoruz, o halde gönül dilimizi burada da konuşmaya devam etmeliyiz. Ayrıca karşı karşıya kaldığımız dijital kuşatmayı yarmada edebiyat dergilerinin elimizdeki en önemli vasıta olduğunu da unutmamalıyız.

Yazma eylemi kendini ifade edebilme, gönüldeki güzellikleri insanlarla paylaşma hadisesidir bir bakıma. Dergiler bu anlamda söyleyecek sözü olanlara imkân sunuyor, kapı aralıyor. Bu noktada kalite ve estetik her zaman ön planda tutulmalıdır. Gaye, edebi eserlerin gün yüzüne çıkmasını sağlamak olmalı. Böylece hem geleceğe güzel eserler bırakmış hem de çağın bunalttığı insanımızın gönlüne dokunabilmiş oluruz.

Dergilerin sayıca fazlalığından dem vurarak yapılan bir takım olumsuz yorumlara kulak asmamak lazım. Herkes sözünü söyler, eserini ortaya koyar; nihayet zaman ve tarih sahife-i âlemde adı kalacakları ayırt eder. Bu anlamda daha sakin düşünmeli, yapılan çalışmalara destek olmalıyız. Edebiyata gönül veren herkes için bir görevdir bu. Dergilerin sayfaları herkese açık olmalı. Dar kadrolar, ekipçilik, ahbab çavuş ilişkileri edebiyata pek de katkı sağlamıyor, aksine okuru dergilerden uzaklaştırıyor. Tabii bu arada genç kalemler de ihmal edilmemeli. Aslında dergiler; gençlerimiz için, önceliği edep erkân olan birer edebiyat fakültesi olmalı. Usta ile çırak, yaşlı ile genç, dergilerde yan yana bulunmalı. Gençler ustalardan feyz almalı. Hepimiz ilk şiirimizi veya ilk öykümüzü dergilerde yayımlamadık mı? O halde gençlere fırsat vermeli, rehberlik etmeliyiz ki dergiler asli görevini yerine getirmiş olsun.

Edebiyat ağacı dergiler bahçesinde yeşerir, yaprak açar, meyve verir. Bu vesileyle hayata dergilerin penceresinden bakmayı ihmal etmeyin diyor, sizi beşinci sayımızla baş başa bırakıyoruz. Selam ve muhabbetlerimizle...

GENEL YAYIN YÖNETMENİ

BALKONUNDA BEGONYALAR (Öykü)

Muhammet KAYHAN

Kaldım işte burada. Böbrek sancularıyla baş başayım artık. Ne çıkabilirim bu kasabadan ne de bir gelen olur bana. Kapım çalınmaz bundan böyle. Komşu kadınlar maya için bir küçük kâse yoğurt istemek bahanesiyle sana seslenerek gelmezler artık begonya saksılı pencereye. Haylaz oğlan çocuklar zilime sıçrayarak basıp oğlum çağırılmazlar artık.

Kaldım işte. Beklenen oldu, beklemediğim bir anda geliverdi yalnızlık. Kolay mı bu bozkırın ortasında yaşamak? Sessizliğin gürültüsü insanı bu kadar mı rahatsız eder? Başımda bu kadar dert varken yeni bir dert eklemek nedir Allah aşkına?

Gittin, gidecektin zaten. Ama öyle sessizce gitmen şart mıydı? Çocukları, beni ve balkondaki çiçeklerini terk ederken bir veda bile etmemen... Zor oldu bizlere bu gidişin ve bunu kabullenmemiz daha zor.

Oğlumun gözyaşları ve kızımın derin sessizliğine değer miydi bu terk ediş? Giderken sen, veda bile edemedik sarılarak. Ben kapıdaki komşu kadınları görünce içeriye attığım ilk adımda, titremişti zaten bacaklarım. Çökmüş kalmıştım kanepeye. Kolumu çarpmıştım fiskos masasının üzerindeki çiçekli vazoya. O vazoyu nereden aldığımızı hiç unutmadım. Düşüp kırılınca dönüp bakamamıştım bile. Çiçekleri yerlere serilmişti. Balkondan koparmıştın onları.

Ben ister miydim buralarda kalmayı? Hatırla, ilk tayin yerim açıklandığında söylediklerini:

- Olsun, sıkma canını! Birkaç sene sonra bir yolunu bulur, memlekete yakın bir yerlere tayin istersin, demiştin.

Teselli etmiştin beni, nereye gidersem gideyim benimle geleceğini söylemiştin gözlerime bakarak. Şimdi ne oldu da bekleyemedin biraz daha? Şart mıydı illa gitmek ve terk etmek bizleri? Bu yıl memlekete dönecektik beraber. Dağlarını gezecektik, çiçekler koklayacaktık. Ben saçlarına papatyalardan taçlar örecektim soğuk pınar başlarında. Avucumdan sular içirecektim yarpuz kokulu.

Ya ben, ben ne olacağım, hiç düşündün mü? Akşamları nasıl gireceğim odana? Sana dair her bir köşeyi nasıl arayacağım biliyor musun? Perdelerini aralarken pencerenin, ellerini arayacağım, narin parmaklarını. Kapı ardındaki havluları değiştireceğim. Bir tülbent bulacağım dolabında hiç kullanmadığın, kullanmaya kıyamadığın. Hemen yanı başındaki mavi tülbendinde saçlarını arayacağım. Kanepenin üzerinde yarım kalmış bir örgü var. Kızımıza diye başlamıştın. Kırmızı bir kazak olacaktı, soğukta sıcacık giyecekti. Oğlumuz da mavi bir atkı örecektin. Her zaman iltihaplanıp şişen, ateşler içinde yatağa düşüren bademciklerini sıcak tutsun diye.

Daha dün su vermiştim çiçeklerine. Susuz kalmasınlar demiştin, çiçeklerini döküverirler diye korkmuşsun. Bak, şimdi yine su vereceğim. Ama sen görmeyeceksin artık. Pencerelerini, balkonlarını çepeçevre sarıp sarmalayan bu renk cümbüşüne yalnız bakacağım. Çok telaşlanmıştın gideceğimizi öğrendiğinde.

- Buradaki çocuklar ne olacak, senden sonra ne yapacaklar, kim ellerinden tutacak onların, yırtık ayakkabılarını kim yenileyecek? Bir deftere iki ders sığdıran fakirliklerini yüzlerine vurmada kim görmezden gelecek?

Abdullah Hoca var bizim okulda. Tanımazsın, hoş, çok tanımak istenecek bir adam da değil. Daha geçen gün ceketinin omuz başlarının rengi solmuş bir öğrenciye:

- Utanmıyor musun böyle eski, rengi solmuş ceketle okula gelmeye? Söyle babana yeni ceket alsın sana. Bir daha böyle görmeyeyim seni, demiş.

Tüm sınıfın içinde, ayağa kaldırarak azarlamış garibanı. Ağlayarak anlattı bana olan biteni. Eğer üzerine bol gelmeyeceğini bilseydim, çıkarıp verirdim ceketimi. Ufacık gariban, arkadaşlarından çelimsizliğiyle seçiliyor zaten. Abisinin ceketiymiş, yıllarca O giydikten sonra bırakınca okulu, kardeşine kalmış işte. Çarşıda bir esnaf arkadaş derman oldu derdine. Bir ceket parası verdi bana da babasından müsaade ile bir ceket alabildik şimdilik. Bu garibanı nasıl bırakayım Abdullah Hoca ve onun gibilerinin kör vicdanlarına? Sevinmiştin o öğrencinin yeni ceketine, sanki kendi çocuklarına bayramlık almış gibi.

Soğuk bir Anadolu şehrinde okudum ben. Soğuk damarlarında kar gibi, buz tutmuş bir mahalle çeşmesi gibi dolaşır dururdu. Demirciler Sokak'ta otelden bozma üç katlı bir harabede kaldım ilk yıl. On beş öğrenciydik. Anadolu'dan gelmiş, yurt çıkmamış bir ev dolusu on beş delikanlıydık. Soba ısıtmazdı bu soğuk şehrin çift pencere evlerini. Çok da yakamazdık zaten. Sadece akşamdan akşama. Dışarıdaki soğuğu emen duvarlar ısınana kadar biz yataklarımıza girerdik ve soba sönerdi. Ertesi sene başka semtine taşındık şehrin. Sözde kaloriferliydi dördüncü kattaki evimiz. Ama yeni yapılan bu kooperatif evlerinde kaloriferler dördüncü katı ısıtamazdı. Odamızın ortasından buz sarkıtları sarkardı ve biz titrerdik. Elektrik sayaçlarını bozarak, haram olduğunu bile bile, elektrikli ısıtıcılar kullanırdık her odada. Sabahleyin sayaçları düzeltirdik, sayaç okuma memurları gelince anlamasınlar diye. Benim karyolam yoktu. Zemin tahta değildi, kuru betonu. Bakkal Rahmi Abi'den aldığım boş mukavva kutuları, bulabildiğim kartonları üst üste minderimin altına sererdim. Sererdim de yine de kesmezdi soğuk betonun böbreklerime sapladığı sızıyı. Böbreklerimdeki hastalık o zamanlardan yadigâr bana. Ne zaman böbreklerim sancılansa o zamanlar aklıma gelir. Binbir ümit ile gönderildim ben okumaya. Yoksulluğu, çaresizliği beni okutmak için üstlenen ve bundan pişmanlık duymayan annem-babam nasıl okuttu beni bir bilsen!

Bırakamam buraları, bırakamam bu yoksul bozkırın çocuklarını diye çok ağlamıştım omzunda. Sen silmiştin gözyaşlarımı şefkatle. Teselli cümleleri dökülmüştü dudaklarından, sıkıntılara şifa ümidiyle.

Ne fayda! Gittin işte. Bozkırın kuru sığağında bıraktın bizleri. Kapı komşumuz bir kadın, kızımızı kucaklamış; saçlarını okşuyor. O saçları sen tarardın her gün. Ellerinle okşardın ipek saçlarını, sık sık koklardın. Bakamıyorum çocuklarımızın yüzüne, kızımın sessizliğine ve oğlumun gözlerindeki billur damlacıklara.

Nefes alamıyorum, duvarlar üzerime üzerime geliyor, daralıyorum. Oda kalabalık ve ben yalnızım artık. Sadece kalabalık var, kim olduklarına bile bakmıyorum. Sıyrılıp çıkmam lazım kapıdan, soranların gözlerinden kaçırılmayı gözlerimi.

Ayakkabılara basarak o karmaşanın içinde kendi ayakkabılarımı bulmaya çalışıyorum. Göremiyorum, belki de görmüyorum artık bana ait olan şeyleri. Bana ait hiçbir şey kalmadı sen gittikten sonra. Sen vardın bir tek ve ben vardım birbirimize ait.

Dışardayım. Sıcak ve kalabalık evin önü. Arka bahçeye kaçıyorum yalınayak. Bir adam, belli ki komşum ya da arkadaşım, peşimden bir çift terlik uzatıyor ayaklarıma. Elleriyle sırtıma dokunuyor, ürperiyorum. Senin dokunduğun, başını yasladığın omuzlarda bir yabancı dokunuş canımı sıkıyor.

Bir gece vakti düğünümüzle gelin olmuşsun, bir sabah aydınlığında ölüverdin işte.

Pençesinde boğuşurken o illele, hep dik durmuşsun yüzüne vuran acılarını saklayarak. Ben saklayamam acılarımı. Gittin işte, beni böbrek sancularıyla baş başa bırakarak bu bozkırın ortasında. Oğlumun gözyaşları ve kızımın derin sessizliğiyle kalakaldım... Balkonunda begonyalar...

Çocukluk Düşleri

Recep ŞEN

resimler çizerdim atlas tuvale
alabildiğince özgür resimler
alaylar geçerdi içinden şenlikle
benle konuşurdu kurşun kalemim
islanırdık renkler şelalesinde

turnalar süzülüp gönül dağından
omzumuza konar şarkı söylerdi
serin gölgesinde koca meşenin
aksakallı dedem bağdaş kurar da
bize heybesinden masal seçerdi

düşler ülkesine yolcu ederdim
koynuna girdiğim tatlı uykuyu
içime akardı deli ırmaklar
beyaz tülbindine sinen huzurda
annemin viridiydi duyduğum yalnız

başka dünyalara seyran ederdi
rahlesinde Kur'an okurken babam
çiçek kokuları sarardı evi
ben oyun esriği çocuklar gibi
o gül bahçesinde koşar dururdum

haydi şimdi gelin söyleyin bana
kim bu kadar güzel anlatabilir
bir pamuk şekeri tadında aşkla
göğünde uçurtma uçurduğumuz
sır dolu evliya kıssalarını

çınar gölgesinde tanış olduğum
Fuzuli üstadın beyitlerini
bilmem ki hanginiz açıp da okur
hanginizin aziz sayıp bir aşkı
nefesi titreşir gözleri dolar

Dumansız Yangın

Hayrettin DURMUŞ

Rahmetli anacığım “Allah kimseyi ağıt gününe koymasın oğlum!” dese de gözlerinden süzülen yaşlara şahitlik etmişliğim vardır. Akan gözyaşları yanağına sızdıkça içindeki yangın da büyüdü. Yüreği yanıkta anacığımın. “Dam Başında Sarı Çiçek” türküsünü duydu mu “Deden bu türküyü çok severdi.” deyip başlardı ağlamaya. Radyoda “Gökyüzünde bölük bölük Turnalar/ Yok mu gayretiniz aldı dert beni” bozlağı okunmaya başlayınca bir “of!” çekerdi, sanki evin her yeri alev alev tutuşurdu.

Babam öldüğü zaman halam bizim evin önünde bir ağıt yakmıştı:

“Aşağıdan gelen Acem kınası
Yok mu bunun ağlayacak anası
Çıkar mı ciğerden kardeş acısı
Benim ağlayacak hallerim mi var? Yuğ, Yuğ...”

Evlerinin önü ördekli kazlı
Biz de bir ev idik gelinli kızlı”

Halam da vefat etti yıllar sonra. Ne o ev kaldı, ne gelinler kızlar... Çocukların da, ördeklerin de sesi kesildi.

Gizlemeyin gözyaşlarınızı. Gözünüz yaşarıyorsa kalbinizdeki merhamet damarı kurumamış demektir. Çekinmeyin, ağlayın ağlayabildiğiniz kadar. Ağlamayı bilenler anlamasını da bilirler.

Ağıt, ölen bir kimsenin ardından söylenen halk türküsüdür. Türküden çok “ağıt yakma” olarak adlandırılır. Hatta bunu söyleyenlere “ağıtçı” denir. “Düğün evinin tefçisi, ölü evinin yaşçısı” sözü boşuna yerleşmemiştir dilimize. Bu söze farklı anlamlar yüklense de biz gerçek anlamıyla anlayalım.

İnsan var olduğu günden beri acı ve sevinç de var olmuştur. Belki de ilk ağıt yakan, oğlunu kardeş katline kurban veren Havva’dır. Oğlu Habil için gözyaşı dökmüş, ağlamıştır muhakkak. Belki katil olan Kabil için de ağlamıştır. İkisinin de anasıdır çünkü.

Türk Milleti’nin İslam’ı kabul etmeden önceki dönemlerde yaktığı ağıtlara “Sagu” denildiğini biliyoruz. Saguya “Yuğ” da denir. Ağıtçı kadınların arada “yuğ, yuğ” çekmeleri bundandır. Bilinen en eski sagu “Alper Tunga

Öldü mü” sagusudur. Bir milletin hakanının ölümü üzerine söylenen ne dokunaklı sözlerdir o sagu. İslam’ı kabul ettikten sonra yakılan ağıtlara da özellikle divan edebiyatında “Mersiye” denilmiştir. Bildiğimiz en etkili mersiyelerden birisi de Taşlıcalı Yahya Bey’in “Meded meded bu cihanın yıkıldı bir yanı / Ecel Celâlileri aldı Mustafa Hanı” diye başlayan Şehzade Mustafa Mersiyesidir.

Ağıt; kalbin tutuşması, yüreğin yanması, çekilen ıstırabın, dökülen gözyaşının dile gelmesidir. Bozlaqlara kardeşir. Yüreği yanan bir ananın ıçığıdır ağıt. İşte size bir örnek:

“Şubeye vardım da künyen okundu
Emirdağı başımıza yıkıldı
Dostlar ağladı da düşman bakındı
Dön gel oğlum dön gel kurban olayım
Sana kırk belikli gelin alayım.”

Gün geçmiyor ki bir şehit haberi yüreklerimizi dağlamasın. Her birinin ardında acıklı hikâyeler var. Söyleyeceklerimizi büyük romancımız Ahmet Hamdi Tanpınar “Türküler Anadolu insanının romanıdır.” diye bir cümleyle ne güzel özetlemiş. Tanpınar, Huzur romanında Mümtaz’ın dilinden seferberlik türkülerini, Yemen türkülerini, Konya ve Erzurum’da söylenen türkülerini, söyler, söyler bize. Nuran, Mümtaz’ı terk ederken kapıcının büyük oğlu bahçede “Bir yâr sevdim el aldı” türküsünü söylemektedir. Huzur romanında güzel bir Rumeli türküsü olan “Bulut gelir pare pare” türküsü de yer alır.

Aslında Ötügen’den Ankara’ya gelirken ne hikâyeler, ne destanlar bırakmışız aramızda. Ne ocaklar sönmüş, ne yangınlar görmüş yaşlı tarih.

Emirdağı türkülerini dinleyip de hüzünlenmemek elde mi? Gurbet, hasret, sevda, ayrılık ne ararsan var. Bilenler bilir kırık havalara hüzününü. Hele bir Nurettin’in ağıdı var ki dinledikçe yaşarız gözleriniz, ıslanır yanaklarımız.

Yolunuz gurbete düşer, sevdadan yanar kavrulursunuz. Ayrılıktan delinir ciğeriniz, hasret hasrete ulanır, bir ölüm sessizliği çöker içinize, yoksulluk keser iflahınızı, ardına umutla bakacağınız dağ kalmaz, kırılır tutduğunuz bütün dallar. Nasıl kırılmasın? Bir “gök ekin” düşer toprağa. Ne yangınlar çıkar içinizde dumansız.

Yitik Vakitler

Mehmet OSMANOĞLU

ne vakit kayıp gitmiş avuçlarımdan zaman
şu mağrur gençliğimi ne ara eskitmişim
yokuşlar düze dönmüş yollar inişe geçmiş
gün zevale dönerken ben ufukta yitmişim

farkettirmeden sermiş geçip giden yıllarım
saçlarıma akları yüzüme çizgileri
bir hicran mevsiminde maziye hatırlarım
tutuşturup dilime en yanık ezgileri

nağmeler bir kor gibi çıkar dudaklarımdan
yılanmış hatıralar dün gibi gözlerimde
kabuk tutan yaralar sızar yanaklarımdan
hâlâ bir çocuk ağlar kıvrılıp içerimde

hangi çıkmazlarında oyalanmış bedenim
adına hayat denen bir varmış bir yokmuşun
oysa buralı değil aslen ötelerdenim
vâkıf olamamışım künhüne var oluşun

öyle de dört elimle neden sarılmaktayım
müptelasını yakan dünya memleketine
kâh sel gibi bulanıp bazı durulmaktayım
akıyorum pür telaş zamansızlık kentine

zayıf omuzlarımda bir hayatın yüküyle
hızla ilerliyorum çokça sendeleyerek
aldanışlarla dolu elemli bir öyküyle
kor ateşten nedâmet hırkasını giyerek

bir nisyan uykusuydu asr vaktinde uyandım
kıрма vakti dümeni şimdi yaban sulardan
derin serzenişlerle hüsrânlarımı andım
al yakınlığına Rab! beni bu kuytulardan

Şair - Yazar Ramiz AYDIN'la Edebiyat ve Hayata Dair

Konuşturan: Recep ŞEN

Sevgili Hoca'm isterseniz Gergef Edebiyat Dergisi okurlarının sizi daha yakından tanıyabilmesi için söyleşimize kısaca hayatınız, çalışmalarınız ve edebiyat yolculuğunuzu konuşarak başlayalım. Ramiz Aydın kimdir ve onun edebiyat yolculuğu nasıl başladı, bugünlere nasıl geldi?

Ben Trabzon merkez Ortahisar ilçesi Yeşilova Mahallesi (Köyü) doğumluyum. Asıl kökenim Trabzon'un Şalpazarı ilçesidir, bir Çepni Türk'üyüm. Samsun'un İlkadım ilçesinde büyüdüm. Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeniyim. Trabzon Fatih Eğitim Enstitüsü Türkçe Öğretmenliğini ve Anadolu Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü bitirdim.

Bafra İmam Hatip Lisesi, Bafra Lisesinde çalıştıktan sonra Bafra Özel Kızılırmak Dershanesi'nde öğretmen ve kurucu ortak olarak çalıştım. Son olarak da Samsun Çözüm Temel Lisesi'nde... Şu anda Ankara-Etimesgut Yeni Bağlıca Mahallesi'nde yaşıyorum ve yazmaya devam ediyorum. Şiir karalamalarım lise yıllarıda başladım. Bu, benim tercihim mi yoksa içimden gelen bir arzuya onay vermem mi idi, bunu henüz çözebilmiş değilim. Benim bildiğim, olaylara duyarlı bir gençtim, güzelliklerle mutlu olur, olumsuz durumlara da üzüldüm. Bu olumlu ve olumsuz duygularımı şiire dönüştürmeye çalışırdım. Sonra üniversitede, daha sonra öğretmenlikte yazmaya devam ettim. Dershaneçilik yıllarımda Güneşin Gölgesinde adlı ilk kitabımı yayımladım. Yerel gazete ve dergilerde düzyazı ve şiirlerim yayımlandı. Dört sayı çıkaracak kadar Kültür Eğitim adlı dergiyi yayımlama faaliyetim oldu. Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni olmam yazma sebebim olarak düşünülüyor; bu doğru değil, Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni olmam yazmamı kolaylaştıran bir sebep olmuştur.

İnsanoğlu niçin yazma ihtiyacı duyar? Haritada Bir Nokta adlı hikâyesini "Yazamasam deli olacaktım." diye bitirir Sait Faik Abasıyanık. Yazmak bir arayış, başkaldırı, isyan, hırs, kaçış mıdır, nedir? Niçin yazma ihtiyacı duyarız?

Düşünme, hissetme ve yazma eylemi duyarlılık ve sorumluluk meselesi, daha güzel olana ulaşmak isteyen insanların işidir. Yaşananların olumlu veya olumsuz etkilemelerinin olduğu yerlerde yazma eylemi söz konusu olur. Canım yazmak istiyor, ben de yazayım demekle gerçekleşmez yazma eylemi.

"Yazamazsam deli olacaktım." sözüne gelince, bu sözü kendim için uygun bulmam çünkü bu söz benim için aşırı bir ruh halini ifade eder. Bense aşırılıkları seven bir insan değilim ama

Sait Faik yazarken böyle bir ruh hali yaşamış. Bu ruh halini ve kararlılığı anlarım, alkışlarım. Böyle bir ruh haliyle yazmak istemem zira sakinlik ve huzur her alanda güzel bir şey.

Yazmak arayış mı, başkaldırı mı, hırs veya kaçış mı?

Bunların hepsine uygun yazar yazar ve şairler var. Dedim ya? Ben aşırılıkları seven biri değilim; başkaldırı ve hırs kelimelerini itici bulurum, her durumda sükûnet aşırılıklar için güzel bir ilaçtır.

Ben önce sükûnet ve vakar derim, bunlardan sonra kaçış ve arayış kavramlarını tercih etmek gerektiğine inanıyorum. Yazmayı; gerçeklerden değil, her türlü olumsuzluktan kaçarak daha güzel ve anlamlı olanı arayış olarak benimserim.

Edebiyatın sizin için anlamı ve hayat - edebiyat ilişkisi hakkında neler söylemek istersiniz?

Edebiyat sözü "edep" sözünden gelir. Söz ve yazının edeplisi, yani söz ve yazının düzgün olanı anlamına gelir edebiyat kelimesi. Süfilikten uzak veya insana dair bir konu, insanı etkileyecek canlı bir anlatım edebiyat için öncelikli şarttır. Sanat- hayat ilişkisi... Edebiyat da bir sanat olduğu için edebiyat - hayat ilişkisini sanata bağlı olarak ele alayım diye düşünüyorum.

Bu noktada sanata dair bazı tanımları hatırlamakta fayda görüyorum.

Mehmet Akif Ersoy: "Sanat, hayat içindir." der. Bu tanım edebiyatın hayatı güzelleştirmek, daha anlamlı kılmak için yapılması gerektiği anlamını taşımaktadır. Onaylamak gibi olmasın ama benimsediğim bir sanat anlayışıdır Mehmet Akif Ersoy'un sanat anlayışı.

Romantik akım sanatçıları sanatı "Sanat toplum içindir."; klasik sanatçılar, parnasyenler ve sembolistler "Sanat, sanat içindir." anlayışını savunarak şiirde toplumla ilgili bir taraf olmaması gerektiğini düşündüler.

Ziya Gökalp ise "Sanat, düşünceleri yaymak için bir araçtır, amaç değildir." der.

Bu tanımlar zaman veya sanatçıların ortamlarına uygun düşmüş olabilir ama bugün insanlık âlemi büyük bir buhran içerisindedir, insanlık değerleri erozyona uğramıştır. Bu nedenle sanatın insanı düzeltmeye, özünü buldurmaya, mutlu etmeye yönelik olması gerektiğini düşünüyorum.

Dünya insanının bugünkü insani değerlerinin tükenmişliği ve yıpranmışlığı için “Toplum için edebiyat” ve “İnsan için edebiyat” anlayışlarını acil bir ihtiyaç olarak benimsemek, benimsemekle kalmayıp uygulamaya koymak gerekir.

Bunların dışında şunu da ilave edebilirim: Edebiyat hayattır, edebiyat insandır, edebiyat insan aklının, duygularının ve hâlinin ulaşabildiği her şeydir.

Edebiyatçı yaşadığı çağın tanığıdır. Geçmiş, bugün ve gelecek perspektifinde düşünürsek bir medeniyetin inşasında edebiyatın rolü konusuna nasıl bakmalı ve anlamlıyız?

Çağının tanığı olan sanatçı sırça köşklere yaşamayan sanatçılardır, şair sırça köşklere yaşasa bile sanatçının çağından tam bir kopuşu söz konusu olamaz.

Medeniyet denilen şey de birden ortaya çıkan bir değer değildir; medeniyet, geçmiş zamanlarda oluşturulan değer ve ürünlerin yaşanan çağla buluşmasıdır. Medeniyet; geçmiş zamanda geleceğin çekirdeği, fidanıdır; yaşamakta olan zamanlarda ise meyveye dönüşmüştür. Bir zincirin halkaları gibi geçmiş bugünle birleştikten sonra gelecek zamanlara miras olarak bırakılır.

Şu gerçek unutulmamalıdır ki medeni insan olmadan bir medeniyetin kurulması, kurulmuş medeniyetin de devamı söz konusu olamaz. Medeni insan, benliğini bulmuş insandır; medeni insan, değerli insandır, değer bilen insandır; medeni insan, problem üretmeyen, değerler üreten insandır.

İşte, bu insanın yetişmesinde edebiyatın edep yönü kendini belli eder. Düşüncenin, duygunun edeplisi, insanın iç dünyasını biçimlendirerek insana olması gereken biçimini verir. Bu biçime giren insan; medeniyet kuracak, kurulan medeniyetin kıymetini bilecek ve sürekliliğini sağlayacak insandır. Edebiyat, medeniyet ve medeni insan, bu anlayışa bağlı olarak çağımızın önemli bir ihtiyacıdır, ihmale gelmez bir ihtiyaçtır; hava ve su gibi.

Sevgili Hoca'm, bakıp geçmelik, seyirlik, eğlencelik işlerin daha popüler olduğu bir dünyada yaşıyoruz. Sosyal medya dediğimiz olgunun da etkisiyle biz farkında olmasak da popüler kültür hayatımızı değiştiriyor, dönüştürüyor. Böyle bir dünyanın içinde yaşayan (buna yaşamak denirse tabii) bir kesim insana göre kitap okumak, hele hele de edebi bir metin okumak, okuduklarıyla ilgili yorum ve analizler yapmak, zihin konforunu bozmak zahmetli bir iştir. Peki, biz insanımıza, özellikle gençlerimize hangi elle tutulur, pratik çözümleri sunalım ki okumaya, yazmaya ve edebiyata ilgi duysunlar?

Kolay değildir bu. Hadi denilince olacak şey de değildir. Popülerliğin karşısında durabilmek her babayığidin harcı değildir ama ona teslim olmak da akla aykırı bir tutum olur. Globalleşen dünyada globalleşmenin getirdiği özentiler, mecburiyetler var. “Dünya nereye, biz oraya” anlayışının önünde durmak zor. Böyle bir dünyada “kültür insanı” olarak bilinmek belki de yadırganacak bir durum olacak. Böyle bir durumda gençlerin kültüre ve diğer değer yargılarına ilgi göstermesi imkânsız yakın bir zorluk haline geldi; hayata madde formatı, zevk ve eğlence formatı atılmış durumda.

Böyle bir duruma razı olmak akıl dışılık olur; bu durum bir kültürel kurtuluş savaşı, hatta insan kalabilmek savaşıdır. Bu savaşı bazı küçük hasarlarla kazanmak gerekir; kaybetmek de Allah korusun bir milli kültür felaketi, insanlık felaketi olur.

Zararın neresinden dönülse kârdır. İvmeyi önce sorumlular başlatıp etkili bir gündem oluşturacak. Yarışmalar, özendirmeler, ödüllere geniş tabanlı etkinlikler, gençlere yönelik olan ve gençlerin yönettiği TV kanallarında okumalar, kültürel etkinlikler kitaba yönelmenin somut çözümleri olarak düşünülebilir. Gençler diyoruz da aynı problem yetişkinlerde de var. Toplumsal boyuttaki etkinlikler insanı daha çok etkiliyor, bu nedenle bu işin en pratik tarafı bu olsa gerekir. Hayırlısı diyelim.

Kültür davamızın en önemli meselelerinden birisi de lisan meselesidir. Dilimiz bizim kimliğimizdir. Kültürümüzü geçmişten geleceğe dilimiz vasıtasıyla taşıyoruz. Bu anlamda Türkçemiz olmadan medeniyetimiz var olmaz. Türkçemizi kaybedersek her şeyimizi kaybederiz. Bugün caddeler, tabelalar, ekranlara baktığımızda güzel Türkçemizi yeterince göremiyoruz. Sizce bu problemleri aşmak ve dil şuurunu geliştirmek adına pratik ve uygulanabilir çözümler neler olabilir?

Bu sorunuz yukarıdaki sorunuz ve anlatılanlarla ilişkili. İlişkili olduğu nokta, globalleşmenin üzerimizdeki yıkıcı etkisi... Farklı tarafı yabancı dil hayranlığımız... Orta Asya'dan beri bir yabancı dil hayranlığımız var. Orta Asya'da Farsçaya olan düşkünlüğümüzü eleştiren işin farkında olan kişiler şöyle bir söz söylemiştir: “Türk iti şehre inince Farsça havlamaya başlar.”

Daha sonra Arapça, divan edebiyatında Farsça, Fransız kapitülasyonlarından sonra ve Tanzimat edebiyatında Fransızca ve en son İngilizce...

Dil kültürün taşıyıcısıdır, dil bozulunca kültür bozulur, kültür bozulunca milletimizin geleceği tehlikeye düşer.

Bugün için böyle bir tehlike var, yabancı kelimeleri çok seviyoruz. Bu, bir aşağılık duygusunun yansımasıdır. Yabancı kelimeyi kullanan kişiler kültürlü olduklarını belirtmek istiyor olsa gerek. Bu zavallı durum kültürlülük değil, özenmek ve özünü yitirmek, tehlikenin farkında olamayacak kadar gaflet içerisinde olmaktır. Şehirlerimizin özellikle en işlek caddeleri yabancı kelimelerin işgali altında. Sanki yabancı bir ülkede yaşıyoruz. Bu durumun farkında olmayan insanlar için pratik çözüm aramak ne kadar etkili olur?

Yine de vazgeçmemek gerekiyor, vazgeçmek daha tehlikeli sonuçlar doğurur. Yabancı dil istilasının farkına varan Amasya Belediye Başkanı Mehmet Sarı'nın yabancı işyeri tabelalarına karşı mücadelesi, Türkçe tabelalara özendirmesi güzel bir uygulama.

Mehmet Sarı: “Bu şehirde yabancı isim taşıyan işyerlerine ruhsat vermeyi yasaklıyorum. Eğer Türkçeden, Türkçe kelimedenden sıkılıyorsa Türk milletinin parasını almaya da hakkı yoktur.” diyor.

İnsanlara anlatmak gerekir bıkmadan, mukayese yapmak gerekir, yabancıların kendi dillerine düşkünlüğünü örnek vermek gerekir. Onlar niçin Türkçe kelime kullanmıyor da biz kullanıyoruz, bizim dilimizin neyi eksik?” demek gerekir. Yabancı

ülkelerin Türkçeye karşı ırkçılık gibi düşünebileceğimiz tutumları karşısındaki bizim durumumuz fazla saflık veya gaflet oluyor zannederim. Bu problemi de halletmek zor ama imkânsız değil, inşallah başarırız, başarmak zorundayız.

Edebiyat sahasında kalıcı eserler ortaya koyabilmek adına önümüzde medeniyet dünyamızın kandilleri olan Yunus Emre, Mevlâna, Hacı Bektaş Veli, Hacı Bayram Veli, Niyazi Mısri, Eşrefoğlu Rumi, Âşık Veysel gibi birçok öncü şahsiyet var. Asırlardır bu öncü şahsiyetlerin eserlerini okuyoruz ve gelecekte de okumaya devam edeceğiz. Peki, sözün sultanları olan bu öncü şahsiyetlerin kalıcı olma sırrı nedir? Biraz da bu konuyu açalım isterseniz.

Bu sanatçılar bizim klasiklerimizdir. Malumunuz klasik demek zaman geçse bile değerinden bir şey kaybetmeyendir. Bu nedenle buyurduğunuz gibi asırlar geçmesine rağmen değerlerinden kaybetmiyor bu güneşler, hatta çoğalmaları bile söz konusudur.

Neden mi? Bu sanatçılarımızın hepsi insan olmaya ve kalmaya çalışmış; insanımıza yakın durmuş, değer vermiş, sahip çıkmıştır. İnsan olmayı, insan kalmayı insanımıza anlatmış, tepeden bakmamış, insanın iki önemli temel değeri olan insanın aklına ve yüreğine hitap etmiştir.

Yunus Emre'nin aşk anlayışı, mahlûkata ve Allah'a olan sevgisi, sade yalın dili, Karacaoğlan'ın Anadolu'yu yansıtan şiirleri ve dilinin insanımızla bütünleşmesi, benzer çizgide olan Âşık Veysel'in söyleyişlerini insanımızın benimsemesi, onlara bağlılığı hem sanatçılarımız hem insanımız için takdire şayandır.

Bu sanatçılarımızın her birinin saatlerce anlatılacak özellikleri var ama temel ortak noktaları bunlar. Örneğin Hacı Bayram-ı Veli mutasavvıf, bilgin, şair ve çiftçidir. İstanbul'u Fatih'in fethedeceğini haber vermiş, şiirler yazmış, çiftçilik yaparak yoksul Türkmenlere bakmış, insanları doğru- luğa yönlendirmiştir.

Bir sözünde: "Ayıp ve kusurlarını gördüğünüz arkadaşlarımızın, komşularımızın sırlarını ifşa etmeyiniz çünkü gördüğünüz bu sırlar size emanettir, emanete hıyanet ise çirkin bir harekettir, emaneti koruyunuz." der; çok anlamlı, çok derin bir sözdür bu. İnsan olmayı hissedip gerçek insan olanların akıl ve yürek süzgecinden çıkan bir söz olabilir bu söz. Muhteşem bir insan, muhteşem bir hakikat.

Her şairin kendi inşa ettiği bir şiir dünyası var. Tabii ki şiir; gelen, söylenen, gönle doğan bir güzellik. Bu anlamda son kitabınız Ebemkuşağı nasıl doğdu? Ramiz Aydın şiirlerini nasıl söyler, kâğıda nasıl döker, kelimelerini nasıl seçer?

"Ebemkuşağı" benim ikinci kitabım ve şiir... Birinci kitabım "Güneşin

Gölgesinde" ve düzyazı... Üçüncü kitabım da inşallah yola çıkıyor.

Cevabıma "ebemkuşağı" kelimesinden başlamam lazım. Yedi renkli ebemkuşağı ne kadar güzeldir, ne kadar saf ve tertemizdir. Biz de bu manaya sadık kalarak toplumsal olumsuzlukları, milli, insani, İslâmi duyarlılık ve düşüncelerimizi dizelere döktük. İstedik ki duyarlıklarımızı dost gönüllerle paylaşalım. Olanlara rıza göstermeyip olması gerekenleri görünmez parmaklarla işaret ettik. Covid 19 salgını nedeniyle çok açılmadık ama Ebemkuşağı'na ulaşan dost gönüllerin memnuniyetlerine de şahit olduk.

Şiirlerimi söylemek, kâğıda dökmek, kelimeleri seçmek... Şiir birden ortaya çıkmaz, tamamen ilham meselesi de değildir. Öncelikle güzele, güzelliğe, hakikate, insana dair bir konuya talip olmak gerekiyor, sonra güzel bir söyleyiş... İki güzelin izdivacı güzel bir şiire dönüşme şansı yakalamış oluyor. Tabii ki bu ikisinin ortasında imge ve kelime seçimi... Şiir bu noktada can buluyor. Zira imge, şiirde işlenen duygu ve düşünceleri aktarmak için oluşturulan canlı, etkili dil kalıplarıdır.

Ramiz Aydın bilir ki dilin en güzel biçimini bulmadan şiir can bulmaz, dilin en güzel anlatımını bulmak için şiirlerimi demlemeye bırakır, bir süre unutturum; şiiri daha sonra tekrar elime alıp daha güzel kelimeleri bulduğuma inandığımda şiirime son biçimini vermiş olurum.

Ebemkuşağı adlı kitabımdaki Yeryüzü Cehennemi şiirimi yirmi dokuz, aynı kitaptaki Siteimli Sevgi şiirimi yirmi sekiz sene sonra bitirdim. Bir miktar da zaman bulamama probleminin etkili olduğunu söylemeden de geçemem.

Bir parantez açarak bu bölümü bitireyim; şiirin dil ve anlatımı, yani dili güzel olursa şiirin konusu basit bir konu olsa bile okura şiirin dili o basit konuyu güzelleştirir. Orhan Veli Kanık'ın Kitab-e Seng-i Mezar (Süleyman Efendi) şiirinin dili ve konusu bu açıklamaya uygun bir örnek olur diye düşünüyorum.

Sevgili Hoca'm belki biraz özel soru olacak ama biz her söyleşimizde misafirlerimize bu soruyu soruyoruz. Sorumuz şu: En çok sevdiğiniz şair ve şiiri hangisidir?

Şiir sanatı bütün şairlerin toplamıdır. Şu şairi ve şu şiiri severim demek bana uygun düşen bir anlayış değildir. Hangi şairin hangi şiirini severim meselesi biraz da günümü bağlıdır. Canım hangi gün ne çekiyorsa bu arzuma uygun bir şiir okumak isterim çünkü insan yaratılış gereği halden hale giren, çeşitli arzu isteklerle donanmış üstün nitelikleri olan eşref-i mahlûkattır.

Biraz öne çıkan şairleri sıralamak istersem Necip Fazıl Kısakürek'in şiir dilini, Arif Nihat Asya'nın serbest şiirlerini, Mehmet Akif Ersoy'un didaktik yönünü ve tertemiz duygularını, Nazım Hikmet'in rit-

im ve ahengini, Cahit Sıtkı Tarancı'nın ölüm karşısındaki duyarlılıklarını beğenirim; İsmet Özel'in ise sosyalizm ve İkinci Yeni şiir anlayışından İslami anlayışa, mistik şiire geçişi, buradan da milli duyarlılıklara yönelmeleri bana sorgulanması gereken ilginç değişimler olarak gelmiştir. Ayrıca 80 öncesinin ortamında yetişen bir genç olarak Necip Fazıl Kısakürek'in Aman Efendim Aman, Sakarya Türküsü ve Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu'nun Malazgirt Destanı, Arif Nihat Asya'nın Fetih Marşı ve Bayrak adlı şiirlerinin üzerimdeki etkisinin pek fazla olduğunu söyleyebilirim.

Bir özel sorumuz daha var. Ramiz Aydın ile söyleşi yapıyor olsaydınız öncelikle kendisine hangi soruyu sormak isterdiniz, neden?

Kendime çok soru soran biriyim, iç konuşmalara zaman zaman kendimi kaptırdığım da olur. Kimilerine cevap veririm, kimilerini cevapsız bırakırım, kimilerine gülüp geçerim.

Kendime en çok sorduğum şu soruyu sorardım Ramiz Aydın'a: "Dünyaya bir daha gelsen hayata nasıl başlardın, eksik bıraktığın bir şey var mı, insanlara bakışın nasıl olurdu?"

Öncelikle hayata daha akıllı başlamak, hayatın daha bir farkında olmak isterdim. Köy kökenli bir genç olarak merdane duygularla, dürüstlüklerle donanmış ve temiz inançlarla şehir hayatına başlamak benim gerçek hayatı geç tanımama engel oldu; şehir hayatını köy duygu ve düşünceleriyle yaşadım, direndim şehir hayatına. Bunları bir şikâyet olarak söylemiyorum, bilakis bunlarla gurur duyuyorum. Söylemek istediğim, ben hayatı inandığım doğrulardan ibaret saydım, düşündüm ki herkes de benim gibidir. Bu durum aynı zamanda insanları yanlış tanıma sebep oldu, çevremdeki insanları hep kendim gibi gördüm; mert oldum, fedakâr oldum, iyi niyetli oldum, hep veren oldum ama kazın ayağı öyle değilmiş. Bu anlayışım kırk yaşlarına kadar devam etti, akli köy değerlerinde kalmış bir insan olarak kontrollü bir şehir hayatı yaşadım, yaşamaktayım, vazgeçesim de yoktur.

İnsanlara çok güvendim, çok değer verdim, baktım ki insanlar benim için aynı şeyi düşünmüyor, hatta iyilik ettiğim insanlar beni amaçlarına ulaşmalarında rakip olarak gördü, ben de farkında değilmişim gibi davrandım. Belki bazı amaçlarıma tam olarak ulaşamadım ama en değerli yanımla olan insanlığı yitirmedim.

Şunu da ilave etmek isterim: İş hayatım yoğun geçti. Hem geceye hem gündüze hitap eden bir iş hayatım oldu, bu sebeple çok sevdiğim şiir yazma isteğimi istediğim şekilde gerçekleştiremedim, şiirlerimin ve düzyazılarımın çoğunu emekli olduktan sonra yazdım.

Sevgili Hoca'm, bize vakit ayırdığınız için çok teşekkür ederiz. Son olarak eklemek istediğiniz bir konu varsa söyleşimizi onunla bitirelim.

Yazmayı severim, yazarları daha çok severim, yazar gençlere de hayranım doğrusu. Gergef Edebiyat Dergisi'ni ve yayın anlayışını beğeniyorum; ekibini, yazar ve şairlerini takdir ediyorum. Gerçekten çok iyi kalemler var Gergef Edebiyat Dergisi'nde. Yarınlar kalacak genç olan çok yazar ve şairin olduğunu düşünüyorum, hepsinin yolu ve talihi açık olsun.

Dergicilik güzel bir iştir, 90'lı yılların ortalarında Bafra şartlarında öğrenci ve öğretmen arkadaşlarımla dört sayı olarak Kültür Eğitim adlı bir dergi çıkardık, şartlar gereği devam ettiremedik, devam ettirememek içimde bir acı olarak kaldı.

Ben, siz Recep Şen'e, bütün ekibe, yazar ve şair arkadaşlara tatlılıklar, başarılar diliyorum.

Bana fırsat verip zaman ayırdığınız ve derginizde yer verdiğiniz için özellikle teşekkür ediyorum. Bahtınız açık olsun, nice yıllara...

Lisan-ı Kudüs

İbrahim ŞAŞMA

Kudüs'üm ben;
Ağustosum zemheri, bitmez benim hazanım.
Gökyüzünü arayan, Bilalî bir ezanım.
Ben bir yetim gözyaşı, öksüzün bakışiyım.
Acının düğüm hali, bir hüzün nakışiyım.
Bir boyunda binilmek, ben dardaki Mansur'um
Çok İsrail'im varmış, kıyametime Sur'um.
Sahi ne renkti güneş, yağmurun kokusu neydi?
Kim evlattı anneye, evlada kim anneydi.
Bir güvercin duası, ben yanık aşiyanim,
Süleyman'ın izini, göğsünde taşıyanım.
Nerede semam benim, Nuricihan kuşlarım?
Bir çocuk anne dese, ben yanmaya başlarım.
Ben çatlamış dudağım, hasret kalınan suyum.
Ben unutulmuş yaren, alınamayan "hu"yum

Kudüs'üm ben;
Kudretin kalemiyle, göge miraç yazanım.
Gökyüzünü arayan, Bilalî bir ezanım.
Hidayet ırmağiyım, iman emzirdim kuma.
Zincirini kırdırdım, müebbet bir mahkûma.
İlk basamağiyım ben, göğün yedi katının.
Kanat sesini duydum, Resul'ün nur atının.
Altı bin yıllık mazim, dem vururken cihana
Ömrümü harcamışım hüzünden imtihana.
Gönül mihrabiyım ben, iman denen minberim.
Namazı gök kubbemden getirmiş peygamberim.
Cümleye kucak açtım, üç İbrahimî dinle,
Aşka kulak verenler, mazlum kaldılar benle.
Göğsümde kanlı postal, paslı bıçak döşümde.
Ebrehe'ler geziyor her şafakta peşimde.

Kudüs'üm ben,
Kelebek kanadıyım, nazeninim, nazanım.
Gökyüzünü arayan, Bilalî bir ezanım.
Mahşer yeri gibiyim, yolum Sırat'tan ince.
Analar evlat değil, beni ararlar önce.
Cümle hüzne lisandım, gözyaşından beyandım.
Doğmamış kederlerin, şafağında uyandım.
İman yüklü yürekler yükselir yâr katına.
Eğilmez devam eder, bendeki ribatına.
Benim sinemde aşkı, bilmeyenler gezemez.
Kireç taşları benim, sınırımı çizemez.
Resul miraç yolunda, arzımla beni seçti.
O mübarek topuklar kalbime değdi geçti.
Ben kundakta bebeğin ihlâsı, imanıyım.
Yetim kalan çocuğın, kırkinci zamanıyım.

Kudüs'üm ben,
Ben içli bir ağıdım, ben ateş-i suzanım.
Gökyüzünü arayan, Bilalî bir ezanım.
Ya ben haykıramadım, ya da cihan sağırdır.
Bir damla gözyaşının, bedeli çok ağırdır.
Yüklen cümle taşı da, uç gel Ebabil Kuşu.
Mescid-i Aksa görsün, dipsiz derin bir huşu.
Bir Süleyman beklerim, yüreğime dayansın.
Yetim kalpler sabaha, tebessümle uyansın.
Asırlardır mahzundur, her dem Kubbet-üs Sahra;
Dağlar kuma dönerdi, rast gelse böyle kahra.
Bir Eyyübi son versin, dert ve hüzün faslıma.
Kavuşacağım bir gün, mutlaka ben de aslıma.
Haysiyet beldesiyim, aşk nazarında netim.
Mazlumların sahibi, Allaha emanetim

Kudüs'üm ben,
Mana ikliminde hak, ilahi bir izanım.
Gökyüzünü arayan, Bilalî bir ezanım.
Gönüllerde köz benim, o ilahi nâr benim.
Sevda benim aşk benim, şühedada yâr benim.
Ben figanın yurduyım, yanık kokusu tenim.
İçi bir başka yanan, dışı başka tütenim.
İslamı ve insanı, ihya eden yurt benim
Aşkî Musa, Elyase, Yahya eden yurt benim.
Ben Davud'un gür sesi, Adalet'im Ömer'de
Zilzale ses etmem de, rızam yoktur namerde.
Bezm-i Elestten beri, yurtsuzlara ocağım.
Zemheriden soğuşum, ateşten de sığışım
Leyle mührünü vuran, bir çıranın isiyim.
Ben ebedi vaveyla, sessizlerin sesiyim

Şehirdeki Adımlarım (Öykü)

İbrahim BİRGÜL

Güneş, Kumsivri Tepesi'nin üzerinden nazlı bir gelin gibi doğuyor üzerime. Yanağıma konduruyor sıcacık tebeşümünü. Yüzümü aynalardan yıkıyorum. Aynalar. Benim sıkça ağladığım, dost canlısı aynalar... Solgun bir su alıyor gözlerimin uyku tutan yanlarını. Küf tutan musluklardan akan su, kalbimi sarhoş eden rüya ile ayırıyor beni.

Adımlarım sokağımın izlerinde kayboluyor. Geceden kalma baykuş naraları atılmış mahallemin sokakları... Bir eylül yağmuru yağıyor dışarda. Bu yağmur kendini dantel gibi işliyor bedenime. Sanki bir ses iniyor gibi büyük harflerle. Bu ses ürpertiyor kalbimin çocuk yanlarını. Kalbim, yetim bir çocuğun korkularını taşıyor oysa. Kalbim, kırılğan bir çocuk oluyor bu yağmurda. Oysa her insan annesinin büyümeyen çocuğudur. Bunu biliyorum. İçimden sadece yağmura yazmak istiyorum sanki. Sonra kendime. Ve hep adımlarıma... Her adımı atışımda yağmurun narin damlaları resim çiziyor sanki yollarda. Saçlarımın uçlarından inen damlaları yanağıma inmeden yakalıyorum. Yağmuru tam bileklerinden tutuyorum yani.

Yağmur sonrası güneş, yeniden gösteriyor kendini. Bir gökkuşağı selam veriyor bana. Yeni güneşlere göçesim var. Yeni mevsimlere kucak açasım var. Rüzgârın yüzüme ipeksi dokunuşuyla beraber bademliği koruyan tel örgülerin içinden ketirlere giriyorum. Rüzgâr, kum tanelerini kirpiklerimde biriktiriyor sanki. Badem ağaçlarının serin gölgesinde sadece uzaklara bakıyorum. Koskoca bozkırı gözlerimin ta içine kadar dolduruyorum. Bir kaya parçasının üzerinden rayiha kokulu çiçekleri içime kadar çekiyorum. Şehrime uzanmış bozkırın düzüne. Sanki taze bir gelin gibi. Aklıma ellerim geliyor. Alıç ağaçlarının çalılarında çizilmiş, küçüklükten kalma ellerim. Ellerim sanki çocukluğumun bütün anılarını taşıyor gibi. Kalem tutmaktan nasır bağlamış ellerim.

Yürüyorum. Bu adımlar sanki bana ait değilmiş gibi yürüyorum. Yürüyen sadece benim. Oysa ruhum çocukluk zamanlarımda kalmış gibi. Sanki kendimi bir yerlerde bırakmış gibiyim. Kendime düz bir yol bulmuşum, biraz olsun rahat yürüyebiliyorum.

Güneşin üzerimde ıplı ıplı durmasıyla beraber kendimi kuşların civıltısına emanet ediyorum. Yolum, güvenlik

tellerinden sonra Gazi Osman Paşa Mahallesi'nde yorgun bir çay ocağına düşüyor. Çocukluğumda büyükler gittiği için hep bu kahvehaneye uzaktan bakardım. Yanından geçirdim. Akşam vakti açık olur, dışarıya sandalyeler atılırdı. Mahallemizden üç-beş büyük kişi buraya gelirdi. Biz de oralarda oynardık. Şimdilerde kimsesizliği ağırlayan bu kahvehanenin önünde duruyorum. Demliklerin tüylerini diken diken eden bir yalnızlık sarıyor her yanı. Yaşlı bir iskemle üzerinde oturup, uzun uzun düşünüyorum. Ruhumu birden Edip Cansever'in mısraları sarıyor.

“Sanki dünyanın tüm çay ocakları kapalı.
Ve göklerden tepelere inen bir sokak,
Ya da bir akarsuyum ben.”

Çay ocağının duvarlarına sanki yalnızlık sıvanmış gibi duruyor. Her dökülen sıva bende büyük bir acı bırakıyor. İnsanlar da sıva gibi, teker teker kopuyor bu yaşamdan.

Onun için son zamanlarda sadece kendini ağırlıyor bu çay ocağı. Bir de anılarını... Bir de kireç tutmuş bardakların hüznünü... Yalnızlık, bir çay tabağında biriken, soğumuş damla gibi oluyor. Yalnızlık, bir bardak çayın kaşksız kalması kadar yakışksız bir şey oluyor. Yalnızlık, Sezai Karakoç'un dediği gibi;

“Sigara külü kadar yalnızlık
Ve toprağın rüyaya yılan gibi girişi...”

Yalnızlık, günler geçtikçe kahvehane önünde insanların teker teker yok olmasıydı. Yalnızlık, kederli bir çay ocağında bir ihtiyarın kalbinde oluşan ölüm düşüncesiydi belki de. Bütün şehir yürüyüşlerime en fazla da bu kahvehanenin hali ağır gelmişti.

Beni saran bu düşüncelerimin ardından yolum, şehri en yüksek yerden izleyeceğim Ali Tepesine doğru uzanıyor. Göz alabildiğince bu geniş bozkıra dalıp gidiyorum. Birden Erdem Beyazıt'ın mısraları ile hemhal oluyorum;

“Bir de baharlar bilirim,
Apartman odalarında büyümüş çocukların bilmediği,
bilemeyeceği...”

Hayallerim

Ali AĞIR

Düşüncenin ufkuna sisten pusu kurulur,
Zihnimden şerha şerha sökülür hayallerim.
Sevdanın kanadında yüreğinden vurulur,
Efkârın burçlarına çekilir hayallerim.

Ruhumu sarmalarken boşluktaki gülşenler,
Çok uzak diyarlardan göz kırpar gezegenler,
Gökte ansızın yiter huzur yüklü yelkenler,
Kararır yıldız yıldız dökülür hayallerim.

Mevsimler solgun yüzlü kışıyla baharıyla,
İklimler derbederdir yağmuruyla kariyla,
Münzevî kırgın gülün mahrem intizarıyla,
Bir viraneye döner yıkılır hayallerim.

Zamanın pervazında çaresizlik tuğrası,
Başköşeye kurulur felâketin sofrası,
Sayhalar yükselirken gün batımı sonrası,
Gam kirmanında lif lif bükülür hayallerim.

Yazmaktan bitap düşer, tâkat biter kalemde,
Boş yere beklemenin mahzunluğu her demde,
Nice hüznün birikir yangın yeri sinemde,
Kül rengine bürünür yakılır hayallerim.

Saçlarımı ıslatır gözyaşları mehtabın,
Günler geçer esrarı çözülmez ıstırabın,
Sahranın kor teninde göçebe bir serabın,
Gölge gibi ardına takılır hayallerim.

Bir hicret başlar sabrın nurdan yaylarına,
Umutlar gizlenmiştir rahmet damlalarına,
İstikbâl ülkesinin kıraç tarlalarına,
Her seherde yeniden ekilir hayallerim.

Hecenin Hanımefendi Şairi: İhsan Raif Hanım

Mustafa Erhan AK

“Gözyaşlarım kadar sizi severim,
Hürmetime şahit olsun eserim.”¹
İhsan Raif Hanım

Nişantaşı’nda bir Taş Konak...
Uçarı gönüllerin coştugu hayal ülkesi...
Aynı gök kubbe altında bir başka semâ...
Şiirin, musikinin ve sanatın membaı olmuş ayrı bir mahfil...
Ve bu mahfilde gönlü harap hanımefendi bir şair: İhsan Raif Hanım.

Yazar ve şair profilinin sayı bakımından ana omurgasını erkek sanatçıların oluşturduğu edebiyat tarihimizde döneminin koşullarına inat gerek hayatı gerekse edebi kimliğiyle kendisine haklı bir şöhret bulmuş müstesna bir isimdir İhsan Raif Hanım. Müstesnadır çünkü her ne kadar şairin ismi; bugün kulaklara aşına gelmesi de kaleminden çıkan, her dinlendiğinde ruhumuzun en ücra köşelerine nüfuz eden, çeşitli zamanlarda bir dizi veya filmin herhangi bir sahnesinde karşılaştığımız “Kimseye Etmem Şikâyet” adlı o eşsiz bestenin yazarıdır İhsan Raif Hanım. Günümüzde çoğu kimse tarafından beğeniyle dinlendiği hesaba katılacak olursa ki ünlü yazar Sevinç Çokum “İskele Gazinosu”² adlı eserinde gençlerin dilinden bu şarkıyı duymuş olmanın sevincini ifade eder aslında İhsan Raif Hanım’ı birçoğumuzun farkında olmadan tanıdığını söylemek hiç de yanlış olmaz kanaatindeyim. Şaire ait bu güfte, bir şarkıdan ziyade kısa yaşamına raf ömrünü kestiremediği uzun acılar sığdıran İhsan Raif Hanım’ın yürek burkan hikâyesi, karanlık istikbalin ön sözü, notalara dökülmüş koca bir dramdır.

İstikbale Düşen Gölge...

49 yıllık ömründe mutlu geçen anları bir elin parmaklarıyla sınırlı kalan İhsan Raif Hanım, II. Abdülhamit iktidarının devlet adamlarından Köse Mehmet Raif Paşa’nın kızı olarak 1877 yılında Beyrut’ta ilme, sanata çok değer veren bir aile ikliminde açar dünyaya gözlerini. Kendisini “İlk göz ağrım”³ diyerek seven merhametli bir anne ve çocuklarını kültürlü bir birey yetiştirme adına padişah sarayındaki şehzadelere denk bir eğitim aldırma hevesinde bir baba... Bu anlayışının bir neticesi olarak Köse Mehmet Raif Paşa, oğullarını eğitim için Avrupa’ya yollarken kızlarının eğitimi de ihmal etmeyip onlara özel hocalardan dil, edebiyat ve musiki dersleri aldırır. Babasının mutasarrıf olarak çeşitli yerlerde görev alması nedeniyle

küçük yaşlarda birçok yer gezer. Dört yaşında İstanbul’a gelen İhsan Raif Hanım’ın zamanı, bundan böyle dönemin ahşap evlerinin aksine taştan inşa edildiği için ismi Taş Konak olarak anılan ve çok katlı olmasından ötürü de çevredekiler tarafından bir apartman olarak nitelenen Taş Konak’ta geçer. Ailesiyle unutamayacağı zamanlar geçiren ve oldukça da mutlu olan İhsan Raif, 13 yaşındayken mutluluğuna ve istikbaline gölge düşüren talihsiz bir olayla karşılaşır: Bir gün konağın beşinci katındaki oyun odasında kardeşi Belkıs ile oynarken, gürültüyle ansızın odanın kapısı açılır, içeriye hayatında daha önce hiç görmediği ve kendisinden yaşça büyük bir adam girer. İhsan Raif’i kardeşinin gözü önünde kaçırmaya kalkışan bu adam, çocukların çığlık atmaları üzerine İhsan Raif’i kaçıramadan panik içerisinde konağı terk eder. Kim olduğu, ne istediği sonradan anlaşılan bu adamın Reji Memuru Mehmet Ali Bey olduğu, amacının ise İhsan Raif’i kaçırmaya evlenmeye mecbur etmek, bu sayede ailenin hem maddi imkânlarından hem de itibarından yararlanmak olduğu anlaşılır. Bu böyle anlaşılır anlaşılmasına ama durum hiç de beklenildiği gibi sonuçlanmaz. Konakta çalışan iki Arap bacıyı kandırarak elini kolunu sallayarak konağa giren bu düzenbaz adam, emeline çok geçmeden ulaşır. Çünkü olayın faturası hiçbir günahı olmayan İhsan Raif Hanım’a kesilir. Kapısında onca uşak, kalfa varken bu adamın kimseye görünmeden konağın içerisine hatta oyun oynadıkları odaya girmesinin içeriden yardım almadan asla mümkün olamayacağını izaha çalışan İhsan Raif’in anlattıkları, babasını ikna etmeye yeterli olmaz. Hadiseye bir namus meselesi cihetinden bakan Köse Mehmet Raif Paşa, adı kirlendi gerekçesiyle 13 yaşındaki kızını onu kaçırmaya kalkan adamla evlendirmeye karar verir. Ne ev halkının onca itirazı ne de günlerce gözyaşı döken kızının yalvarmaları bir sonuç verir. Karar artık kesinleşmiştir ve bu karar karşısında İhsan Raif Hanım’ın harap olan gönlünden taşanlar anılarında bakın nasıl yer bulur:

“Babamın terazisinin şaştığını hiç görmemiştim. Onu Hazret-i Ömer adaletinin timsali bilirdim. Benim istikbalimi tartarken adil olmadı o terazi. Mehmet Ali’yle nikâhlanmaktan başka çıkar yolum kalmadı. Günlerce gözyaşı döktüm, haftalarca yalvardım. “Babacığım, masumum, bana kıyma, derslerimi tamamlayayım, yaşım küçük, beni yakmal” diye dizlerine kapandım. “Beni sevdiğim biriyle evlendir, telli duvaklı gelin et...” dedim. Dinlemedi.”⁴

Evet, dinlememişti ne yazık ki Köse Raif Paşa masum kızını. Bütün bunlar yetmezmiş gibi bir de İhsan Raif’i, gözbebeği İstanbul’dan, hatıralarıyla büyüdüğü ve o çok sevdiği Taş Konak’tan İzmir’e sürgün eder.

Ve Sonrası...

Şairin sevmediği bir adamın eşi olarak sürgün edilişi, kaybolan ve bir daha geri gelmeyecek olan çocukluğu, baktıkça bir suçlu gibi titrediği istikbali ruhunda tamiri mümkün olmayacak bir yara açar ve bir sonbahar günü, ümitleri gibi düşen, rüzgârda savrulan yapraklara bakarak içini şöyle döker kağıda:

*Kimseye etmem şikâyet, ağlarım ben halime
Titrerim mücrim gibi baktıkça istikbalime
Perde-i zulmet çekilmiş, korkarım ikbalime
Titrerim mücrim gibi baktıkça istikbalime*⁵

İhsan Raif Hanım, çaresizce gittiği İzmir’de İstanbul’u çok özler ama babasından izin çıkmadığı sürece dönemez. Kendisini buraya alıştırmaya çalışır. Mademki evlendi ve mademki artık bir yuvası, çocukları var o halde yuvasını benimseyecek, çocuklarının mutluluğu için de elinden gelen her şeyi yapacaktır İhsan Raif Hanım. Aradan geçen onca zamana rağmen durum hiç de beklediği gibi olmaz ne yazık ki. Mehmet Ali’nin çapkınlıkları, eve gelmeyişi, içkisi derken üstüne bir de evli olduğunun ortaya çıkışı gibi hadiseler İhsan Raif Hanım’ın zoraki izdivacının asude cennetini bir cehennem gayyasına çevirecek, gencecik kalbinde yaşattığı hevesleri bir bir kırarak ve aşk beklentileri de hüsrana boğulacaktır. Artık bir işkenceden farksız olan bu birliktelik, ruhen yaralı bir eşin mısralarında haykırışına dönüşür:

*“Bana çok karalar sürdün, çıldırdın iftiharından;
Korkmaz mısın behey zalim mazlumun inkisarından?”*

*Sabreyle Ali, bir gün olup mat olacaksın;
Ölsen dahi sen lanet ile yad olacaksın.”*⁶

İlk Aşk ve Son Demler...

Aradan on dört yıl geçer ve yaşadıklarından haberdar olan babasından da izin çıkınca bu zoraki izdivaca nihayetinde son verir İhsan Raif. Son verir vermesine fakat bu sefer de yine babasının isteği ve önerdiği biri ile bir izdivaç daha yapar çaresiz. Bu izdivacı da kısa sürer çünkü evlendiği ikinci eşinin bulaşıcı bir hastalığı olduğu ve bunun da İhsan Raif’e bulaşabileceği endişesiyle bu izdivaca da son verilir. İkinci eşinden de boşandıktan sonra nihayetinde onu mutlu edecek ve âşık bir kadın olarak gerçek bir evliliği üçüncü eşi Şahabettin Süleyman ile yapar. Şahabettin Süleyman ile tanışması ve aralarında başlayan ilişki de oldukça muazzamdır. Ünlü romancı Yakup Kadri, çiftin bu ilişkisini bakın nasıl tasvir ediyor:

“Beyoğlu’nun sefahat âlemleriyle Babıâli mahallesinin basın bohemi içinde kendini derbederliğe vermiş Şahabettin Süleyman o konak ve yalı Hanımefendisine nasıl ve hangi yollardan yaşayabilemişti? Bunu, Rûbab dergisinde İhsan Raif imzalı şiirlerin

*daima Şahabettin Süleyman imzasını taşıyan yazıların tam orta yerine alınışlarından anlayabiliydik. O şiirlerle bu yazılar Rûbab dergisinin sayfalarında âdeta sarmaş dolaş olmuş gibiydiler. Bu sembolik birleşmeyi, daha sonra her ikisi arasındaki mektuplaşmalar gerçek bir kavuşma haline sokacak ve Şişli’de İhsan Hanım’ın özenle dayayıp döşediği apartmanında bir evlenme ile sona erecekti.”*⁷

Hayatının en mutlu günlerini yaşayan İhsan Raif Hanım’ın bu mutlu günleri de ilerleyen yıllarda bir Avrupa seyahatinde İspanyol gribine yakalan eşinin rahatsızlanıp birkaç gün içinde vefatıyla bir hüzne dönüşecektir. Şair daha sonraları dördüncü ve son evliliğini de Şahabettin Süleyman ile Avrupa’da bulunduğu yıllarda tanıdığı ve eşinin ölümünden sonra sıkıntılı zamanlarında sürekli yardımını gördüğü, eşinin ölümünden sonra kendisini yalnız bırakmayan Bell adlı biriyle yapar. İhsan Raif Hanım’a aşkını itiraf ederek onunla evlenen Bell, Müslüman olup adını Hüsrev olarak değiştirir. Evliliklerinin ilerleyen yıllarında İhsan Raif Hanım’ın rahatsızlanması üzerine eşi Bell, onu tedavi için Paris’e götürür fakat şair 1926 yılında geçirdiği bir apandisit ameliyatı esnasında vefat eder. Şairin vefatı yurttan büyük bir yankı uyandırır ve bu vefat haberi birçok dergi ve gazeteden halka duyurulur. Cenazesi memleketeye getirilen İhsan Raif Hanım Rumelihisarı Kabristanlığına defnedilir.

Sanatla Teselli Bulan Ömür...

“Neşeli, nüktedan, nüktedan olduğu kadar aynı zamanda terbiyeli, zarafeti ile göz dolduran, güzel ve hassas ruhlu bir şair”⁸ olan İhsan Raif Hanım’ın edebiyat dünyasında tanınmaya başlaması, Meşrutiyet Dönemi’nin önde gelen ve Eylül adlı ilk psikolojik romanın yazarı Mehmet Rauf’un kadınlara mahsus çıkardığı Mehasin (1908) adlı dergide yayımladığı şiirleriyle olur. Aslında şairin ilk edebi yazısı Servet-i Fünûn dergisinde çıkmıştır fakat İhsan Raif Hanım, ruhunda derin yaralar açan, istikbaline gölge düşüren o talihsiz hadise sonrası sevmediği bir adamla evlendirilip bir de apar topar İstanbul’dan İzmir’e sürgün edilince ne yazısının çıktığını görebilir ne de eserinin yayımlanmış olmasının sevincini yaşayabilir.

İzmir’e gittiğinde çocukluk arkadaşının yollamış olduğu dergilerden hareketle öğrenir yazısının dergide çıktığını. O dönemlerde “Feylosof” lakabıyla anılan ve hece ile âşık tarzında şiirler yazan Rıza Tevfik⁹’ten Taş Konak’ta özel dersler alarak edebi birikimini ilerleten İhsan Raif, sanat yaşamı süresince hocasının belirgin tesiri altında kalarak heceyi kullanır ve onun hecede durakları değiştiren, modernleştiren üslubundan etkilenerek âşık tarzında modern şiirler¹⁰ kaleme alır. Şairin edebi faaliyetlerinin yoğun olarak ortaya çıktığı zamanlardan biri ise Rûbab dergisinde yazdığı ve Şahabettin Süleyman ile evlendikten sonraki yıllarıdır. Çiftin evlendikten sonra yaşadığı Nişantaşı’ndaki Taş Konak, “Ahmet Haşim, Tahsin Nahit, Yakup Kadri, Yahya Kemal, Ruşen Eşref, Fazıl Ahmet, Halit Fahri”¹¹ gibi dönemin otorite isimlerinin de

katılım sağladığı ayrı bir edebi mahfil haline gelir. Bu toplantılar ve yazdığı şiirler vasıtasıyla edebiyat dünyasında her geçen gün yerini daha da sağlamlaştıran İhsan Raif Hanım, dönemin önde gelen şair ve yazarlarının iltifatlarına mazhar olur. Özellikle de dönemin önemli ismi Ahmet Haşım “Benim anladığım hece vezni ile milli şiiri iki kişi yazmıştır: Rıza Tevfik ve İhsan Raif Hanım”¹² diyerek onun başarısını tasdik eder. Ahmet Haşım’ın bu sözünden yola çıkarak bir hatırlatma yapalım. Hazırlamış olduğu antolojide kadın şairler içerisinde en lirik olarak İhsan Raif’i gören ve şiirlerine yer veren Kenan Akyüz de “Batı Şiiri Tesirinde Türk Şiiri Antolojisi”¹³ adlı eserinde İhsan Raif Hanım’ın Türk edebiyatında hece ölçüsünü kullanan ilk kadın şair olduğunu ifade eder. Mehasin ve Rübab dergilerinde yayımladığı 50 şiirini “Gözyaşları” adı altında bir araya getiren İhsan Raif Hanım, burada yer alan şiirlerini de “Feryatlar, Yeisler, Garip Demler, Sevdalar”¹⁴ adıyla dört başlık altında toplar. Şair, kitabına aldığı şiirlerinde özellikle milli konuların yanı sıra, sosyal eşitsizlikler, melankolik duygular, aşk ve tabiat konularını işler. Ferdietçi bir anlayışla işlediği şiirlerinden birine örnek olarak, şairin İsviçre’de İspanyol gribine yakalanarak iki üç gün içinde hayata gözlerini yuman eşi için yazdığı “Söyletme” adını taşıyan şiiri, ferdi duyguları en yoğun ve lirik bir şekilde yansıttığı şiirlerinden biridir:

“Söyletme beni derdim büyüktür.
Ümidim, gönlüm çoktan sönuktür.
Hayatım bana bir koca yüküdür.
Gönül bağında baykuşlar öter.

Aşk rüya imiş gördüm, uyandım;
Muhabbet baki kalacak sandım;
Beyhude yere ateşe yandım;
Bu acı bana ölümden beter.”¹⁵

Okuduklarından kendisine hisse çıkaran ve çıkardığı bu hisseleri okurunu bilgilendirmek adına Tanzimat Dönemi’nin ünlü romancısı Ahmet Mithat Efendi misali şiirlerine yansıtan İhsan Raif Hanım, birçok şiirinde bu hususu dikkate almıştır. Gözyaşları adlı şiir kitabındaki “Uyan” adlı şiiri bunun en güzel örneklerinden biridir. Söz konusu bu şiir aynı zamanda onun vatansever bir şair olduğunu göstermesi bakımından da ayrıca önem taşımaktadır:

“Uyan oğul, uyan, düşman uyanık;
Yurdumuzun tecellisi bulanık.
Uyan oğul, kimsecikten fayda yok;
Yüze gülen, dost görünen düşman çok.”¹⁶

Şairin şiirlerinde dikkati çeken ve üzerinde hassasiyetle durduğu önemli bir diğer konu da milliyetçilik fikridir. Milli edebiyat anlayışını benimseyen İhsan Raif Hanım, milli konuları romantik bir duygu tarzıyla “vatan sevgisi, kahramanlık, milli bilinç, bayrak sevgisi, şehitlik mertebesi, turan ülküsü, tarih şuuru, manevi inanç”¹⁷ gibi kavramların ekseninde işler. Şairin “Feryad-ı Vicdan” şiiri milli hassasiyetini ifade eden önemli şiirlerinden biridir:

“Ey kahraman Türk evladı, ey Müslüman kardeşler!
İslamlara karşı bugün bileniyor hep dişler.
Yetişir bu ataletle, meskenetle gidişler,
Top sesleri gürlemeli saçılmalı ateşler
Yoksa â’da süngüleri cangâhımıza işler.
Zalim, hunhar canavarlar sarmış bütün vatanı
Özünü bir volkan olup yakmalıdır düşmanı.
Kahramanlık, fedakârlık günleridir kalkınız,
Sultan Murad meşhedine at bağlanmış bakınız.”¹⁸

...
Zaman zaman Arapça ve Farsça kelimeleri kullanmış olsa da sonraları sade bir dille eser kaleme alan İhsan Raif Hanım’ın milli meselelere hassasiyeti o derece ön plandadır ki savaş yıllarında onun kadınlardan oluşan cemiyetlerde topluma bir bilinç kazandırmak için hamasi şiirler okuması, Millet Tiyatrosu’nda orduya destek için müsamere tertip etmesi, bugün Kızılay olarak bildiğimiz “Hilal-i Ahmer”¹⁹ de gönüllü hemşirelik yapması vatan sevdalısı hisli bir yüreğin tezahürleridir adeta. Yazımıza son noktayı koyarken İhsan Raif Hanım ile ilgili kaleme aldığımız bu yazının vatansever şairin yaşamına yalnızca bir kapı araladığımızı, kapıdan içeri girmenin Mehmet Öklü’nün “Kimseye Etmem Şikâyet” adlı eseriyle mümkün olduğunu hatırlatalım. Okumanızı tavsiye ettiğimiz bu eserde kısa bir yaşamın en uzun hikâyesine tanık olacaksınız. Belki de daha fazlasına...

DİPNOTLAR

1. Cemil Öztürk, İhsan Raif Hanım; Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, İstanbul 2002, s.169.
2. Sevinç Çokum, İskele Gazinosu; Kapı Yayınları, İstanbul 2018, s. 121.
3. Mehmet Öklü, Kimseye Etmem Şikâyet; Doğan Kitap, İstanbul 2013, s.29.
4. Mehmet Öklü, Kimseye Etmem Şikâyet; Doğan Kitap, İstanbul 2013, s.33.
5. Mehmet Öklü, Kimseye Etmem Şikâyet; Doğan Kitap, İstanbul 2013, s.39.
6. Cemil Öztürk, İhsan Raif Hanım; Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, İstanbul 2002, s.213.
7. Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Gençlik ve Edebiyat Hatıraları; Bilgi Yayınevi, Ankara 1969, s.51.
8. Ahmet Semih Mümtaz, “Evvil Zaman İçinde: Şair İhsan Hanım”; Akşam, 5.5.1947.
9. Hüveyla Coşkuntürk, İhsan Raif Hanım; Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ankara 1987, s.20.
10. Dilek Çetindaş, İhsan Raif Hanım; maddesi <http://teis.yesevi.edu.tr/maddedetay/ihsan-raif>
11. Cemil Öztürk, İhsan Raif Hanım; Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, İstanbul 2002, s.XX.
12. Cemil Öztürk, İhsan Raif Hanım; Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, İstanbul 2002, s.XXXIII.
13. Batı Şiiri Tesirinde Türk Şiiri Antolojisi; İnkılap Yayınları, Ankara 2017, s.589.
14. Cemil Öztürk, İhsan Raif Hanım; Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, İstanbul 2002, s.10.
15. Cemil Öztürk, İhsan Raif Hanım; Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, İstanbul 2002, s.76.
16. Cemil Öztürk, İhsan Raif Hanım; Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, İstanbul 2002, s.36.
17. Satiye Baykuş, İhsan Raif Hanım’ın Şiirlerinde Milli Romantik Duyuş Tarzı; Yüksek Lisans Tezi, Amasya Üniversitesi 2020, s.36-86
18. Cemil Öztürk, İhsan Raif Hanım; Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, İstanbul 2002, s.19.
19. Hüveyla Coşkuntürk, İhsan Raif Hanım. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ankara 1987, s.37.

Taha
Akif DUT

Kara yağız bir gülümseme savruluyor
Şehla bakışlarından.
Esmer gözlerin gülünce
Gündüze yenik düşen gecenin kanatlarından
Hüznün insanı saran kokusu yayılıyor.

Sesinde yankılanan yorgun şarkılar
Bilinmez bir dilde çarpınca yürek ülkesine
Sende anlam kapıları açılırken
Kelimelerin bende
Bent olur akan sularıma.

Pervane kesilmiş ellerin
Dudakların kelimesiz. Lâl.
Vedaları hatırlatan her bakıştan
Çekip çıkarınca yokluğunu
Sözlerin susma nöbetlerine kapı aralıyor.

Gecenin kanatlarından dökülen kelimelerden
Adınla başlayan mısralar doğunca
Yıldızlar suya düşen gölgeleri vuruyor.
Dağlar hayra yorulmayan düşlerden uyanınca
Bir deli rüzgâr toprağımı savuruyor.

Şehla bakışlarından gurbet süzülen atlar
Toynaklarıyla toprağımı ezerken
Beni böyle,
Beni salkım saçak,
Beni bahara sevdalı bir yarım yürekle
Bırakıp gitme.
Umudum...

Yitik Kelimeyim

Ülkü DURAN BULUT

Kimim ben biliyor musunuz? Halkın dilinde destan, söz meclislerinin vazgeçilmez kahramanıyım. Ozanların yüreğinde taht kurmuşum, saz ile sözün birleştiği; aşk ile beden buluştuğu yerdeyim. Yıllar önce beni bıraktığınız o yerde beklemekteyim. İçimde ümitler, acılar ve sevgiler biriktirmekte, yeniden dostluğunuzu kazanmanın hayaliyle sessiz bir bekleyiş içindeyim. Ne zaman ve nerede unuttuğunuzu bilmezsiniz. Hatırlatayım o halde. Issız bir dağın zirvesinde, adını bilmediğim bir yabancıyı beni kaybettiği o köhne yerdeyim. Âşıkların gönül sazının tellerinde gizliyim.

Tozlu rafların arasında parlatılmayı beklemekteyim. Köklerimi dalımdan ayırdığınız yerde, lime limeyim. Biçare bakışlarımda özlemler beslemekteyim. Derdimin dermanı, kanayan yaramın ilacı yok bende. Unutulan bir zamanın çerçevesinden yabancı bir dünyayı izlemekteyim. Kilitlediğiniz yerden çıkarın beni. Paslandı kelepçelerim.

Siz kimsiniz? Tanımıyorum ben sizi, kuşaklar geçti üzerimizden, asırlara dayanamadı sevgimiz. Yaşamak ve yaşatmak istedim yalnızca. Kapılarınızı kapattınız üzerime. Şimdi nerede miyim? Burada, tam karşınızdayım. Anlatmak kolay değil kendimi. Savaşlar, göçler ve tarihler geçti üzerimden. Öyle çok değiştim ki anlamak zor olacak sizin için. Adım "Pirüpak" benim. Tozlu rafların arasında keşfedilmeyi beklemekteyim. Son sözü söyleyip, sayfalarımı kapattığınız o yerde avare avare gezmemekteyim. Yavuz Sultan Selim'in:

*Şiirler pençe-i kahrımda olurken lerzan
Beni bir gözleri âhuya zebûn etti felek*

beyitinde geçen "Lerzan" kelimesiyim. Hatırladınız mı beni? Tanışmadan yollarınızı ayırdığınız "Yitik Kelimelerim".

Yaşamak ve yaşatmak tek dileğim. Hisler dünyasının vazgeçilmeziyim. Yollarınızı gözlemekteyim. Yeniden doğsun güneşim, aydınlatayım karanlık dimağları. Kör düşüncelerin elinde fener, lâl olmuş dillere yoldaş olayım.

Bana dokunabilmeyi başardığınız her yerdeyim. Can bulmak isteyen yitik bir kelimeyim. Konuşsun benimle. Soğuk raflardan alın beni. Unutmak üzereyim kimliğimi, anlatmak zor olacak bundan sonra derdimi. Dokunabildiğiniz her yürekteyim. Uzaktan bir ney sesi yankılandı kulağıma, sesimi duydu biri, duydu galiba, tanıdık mısralar kulaklarımda:

*Göz gördü, gönül sevdi seni ey yüz-ü mâhım,
Kurbanın olam var mı bunda benim günâhım?*

Nahifi'nin beyitindeki kaybeden âşığın ta kendisiyim. Bakın ne demiş Fuzuli:

*Ne yanar kimse bana âteş-i dilden özge
Ne açar kimse kapım bâd-ı sabâdan gayrı*

İzin verin, baharda esen hafif ve hoş rüzgâr olup geleyim, bâd-ı sabâdan selam getireyim.

Sayfalar dolusu anlatsam da tanıtsam da kendimi nafiye. Siz hep başka arayışlar peşinde, bense parlatılmayı beklemekte. Çalışıyorum kapınızı duymak istemeseniz de. Bir de küçük bir not bıraktım yüreğinize, olur ya belki okursunuz diye.

Dizdim

Mahmut TOPBAŞLI

Ey sevgili özüme bak
Aydınlanır senle şafak
Uçuşurken sarı yaprak
Yazlar dizdim senin için

Dileklerim Kaf Dağı'nda
Yanar hasret ocağında
Bir sevdanın otağında
Nazlar dizdim senin için.

Gerçeklerin payesinde
Hakk nefesi sayesinde
Nefsin azma gayesinde
Azlar dizdim senin için

Ufka asıp yüreğimi
Kırklayıp kırk dileğimi
Bileyleyip bileğimi
Sazlar dizdim senin için

Safiyane duygularla
Özden ilham vurgularla
Rahmet olan sorgularla
Hazlar dizdim senin için

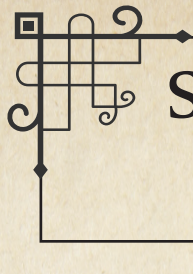
Üzeri kül korlar içre
Hiçten öte varlar içre
Zorun zoru zorlar içre
Tezler dizdim senin için

Mısra mısra dokuyarak
Bülbül olup şakıyarak
Hikmetini okuyarak
Gizler dizdim senin için

Erenlerin nefesiyle
Çırpınan can kafesiyle
Çağlar üstü gül sesiyle
Güzler dizdim senin için

Her gönülde filiz veren
Yarına ışık iz veren
Verdiğini temiz veren
Sözler dizdim senin için

Sonbahar Yağmurları (Öykü)

Mehmet PEKTAŞ

“Ne zaman hava kararıp yağmur yağmaya başlasa içimi bir korku kaplar. Böyle zamanlarda kötü bir şeyler olacak gibi hissederim. Telefon çalsa veya kapı çalinsa besmele ile açarım. Hafakanlar basar. Annem beni böyle bir ayda böyle bir havada doğurmuş. Köy yeri... Tarihi tam olarak bilen yok. Sancılar sabahtan başlamış, öğleye doğru iyice artmış. Konu komşu toplanmış. Üç çocuğun ikisini tarlada doğuran annem, ne hikmetse üçüncüyü yani beni bir türlü doğuramıyormuş. Vakit ilerledikçe hava bozmuş, bardaktan boşanırcasına bir yağmur başlamış. Annemin çılgınlıklarına gök gürültüleri karışmış. Köyün içinden geçen dere taşmış, yolları sel almış. Köyde bir koşuşturmadır başlamış. Kimisi evinin, kimisi ahırının, kimisi dağda bayırda kalan hayvanlarının, kimisi de canının derdine düşmüş. Bu hercümerç içerisinde annemin kanaması başlamış, herkesi bir telaş almış. Kadınlar ne yapacaklarını bilememişler. Birisi babama koşmuş:

“Karin doğuramayacak, bir araba bul hastaneye yetiştir.” Ahırın sağını solunu tıkamaya çalışan babam köyün içine koşmuş. Köyde arabası olan bir iki kişi kendi derdine düştüğünden oralı olmamış. Köyün öğretmeni sağ olsun annemi hastaneye götürmeye razı olmuş. Annemi bir battaniyeye sarıp arka koltuğa oturtmuşlar, yanına anneannem binmiş, öne babam... Sel sularını yara yara köyden çıkmışlar. Yağmur o kadar şiddetli yağıyormuş ki silecekler camı silmeye yetişemiyormuş. Toprak yollar hep çamur deryası... Birkaç yerde araba çamura saplanmış, anneannemle babam var güçleriyle ittirip arabayı çamurdan kurtarmışlar. Bir saatlik yolu dört saatte alarak güç bela hastaneye ulaşmışlar. Ulaşmışlar ulaşmasına ama annemin sesi soluğu kesilmiş, yalnız boğazında bir hırıltı kalmış. Anneannem, annemle ikimizin birden kurtulacağından umudunu kesmiş, Allah’a: “Birini bari bağışla!” diye dualar ediyormuş.

Öldürmeyen Allah öldürmüyor işte. Hastanenin tek kadın doğum doktoru o akşam başka bir hasta için hastanede bulunuyormuş. Tam diğer hastanın operasyonu biterken bizimkiler hastaneye ayak basmışlar. Annem alelacele ameliyata alınmış. Korkulan olmamış, annem de ben de sağlıklı bir şekil-

de ameliyattan çıkmışız. Tabii köyden apar topar geldiği için ne kundak var ne bez ne de başka bir şey... Hiçbirinin üzerinde para da yok. Ayakkabıları, üstleri başları çamur... İnsanlık var o zamanlar. Hasta bakıcılardan birisi anneanneme bir pijama vermiş. O, bizim başımızda beklerken babam gecenin bir vakti öğretmenle birlikte şehirde yaşayan bizim köylü birisinin kapısını çalmış. O da yeni bebeği olan bir komşusunun kapısını... Ufak tefek ihtiyaçları temin etmişler. Babamla, öğretmene üst baş vermişler. Babamın cebine biraz da para koymuşlar. Bununla da kalmayıp kendi çocuklarını komşuya emanet ederek bizimkilerle birlikte hastaneye gelmişler. Hemşehrimizin eşi annemin başında kalmak istemişse de anneannem: “Sizin de çocuğunuz var. Ben idare ederim.” deyip razı olmamış. Hemşehrimiz, babamın evinde misafir etmek istemiş. O gün babam hastanede, öğretmen de hemşehrimizde kalmış. Ertesi gün öğretmen köye dönmüş, biz bir hafta kadar hastanede kaldıktan sonra taburcu olmuşuz. Sel bizim köye epeyce hasar vermiş. Dere kenarındaki evleri hep su basmış, hayvanlar telef olmuş. Bizim ev biraz yukarıda kaldığından selden etkilenmemiş.

Sonra babaannem...

Onu da böyle bir havada kaybettik. On yıl kadar önce... Yaşlıydı. Üstüne üstlük tansiyonu, şekeri, kalbi vardı. Ama kimseye muhtaç değildi, kendi işini kendi görürdü. Her ölüm erken ölüm demişler; biz

de onun ölümünü beklemiyorduk, ani oldu. Sabah babaannemi kapının önünde görenler olmuş, hiçbir şeyi yok. Hatta yoldan geçenlerle şakalaşmış. Bizim kapılarda kilit yoktur. Öğle ezanından az sonra komşulardan birisi kapısını çalmış. Cevap gelmeyince içeri girmiş, seccade yerde serili... Yan tarafta minderlerin üzerine boylu boyunca yatar halde bulmuş onu. Önce uyuyor sanmış, sağını solunu yoklayınca öldüğünü anlamış. Namazı kıldı mı kılmadı mı bilen yok. Telefon geldi. Vefat haberini aldık. Bekletmek iyi olmaz demişler, ikindiye defnedecekler. Hemen yola çıktık. Aynı bugünkü gibi bir taraftan yağmur yağıyor, bir taraftan çor çocuk ağlaşıyor. Yolun yarısına gelmiştik ki yolu trafiğe kapatmışlar, daha ileriye geçmemize izin vermiyorlar. Yol çökmüş.

Araçları tali yola yönlendiriyorlar. Önümüzde upuzun bir araç kuyruğu... Adım adım ilerliyoruz. Sinirlerim iyice gerildi. İmkân olsa arabadan inip önümüzdeki arabaları tuttuğum gibi sağa sola atarak yolu açacağım. Yetişemeyeceğimizi anlayınca köydekilerle telefonlaşmaya başladık. Sela verilmiş, çevreden toplanmışlar, hazırlık yapılmış, bizi beklemeyecekler. Babaanne mi son bir defa görmeyi çok istesem de mümkün olmadı. Biz köye vardığımızda köylü mezarlıktan dönüyordu. Biri "Apar topar gömmüşler." dedi, sonra duvarda asılı siyah beyaz resme dalıp gitti. Pür dikkat onu dinleyen diğer kadın da başını aynı yöne çevirdi. Resimde kasketli, ince bıyıklı, zayıf bir erkek; başı yaşmaklı, ablağ yüzlü bir kadın vardı. Bunlardan birisi ev sahibinin dedesi, diğeri de babaannesiydi. Misafir kadın, başını ev sahibine doğru çevirip:

"Başınız sağ olsun." dedi. Ev sahibi:

"Dostlar sağ olsun." derken yaşaran gözlerini sil-di. Diğeri iç çekti, perdeler çekili olsa da pencereye doğru başını çevirip baktı, sonra tekrar karşısındaki kadına döndü:

"Ben severim böyle havaları. Bana hiç kasvetli gelmez. Eğer vakit müsaitse elime çayımı, kahvemi

alırım, altına bir sandalye çekip dışarıyı izlerim. Perdeleri bile çekesim gelmez. Bir mevsim olsaydım, sonbahar olmak isterdim. Ne ilkbahar ne yaz ne de kış, benim mevsimim sonbahar. Öğrenciyken çok güzel resim yapardım. Herkes beğenirdi yaptıklarımı. Öğretmenlerimden "Güzel sanatlara git." diyenler bile vardı. Çok iyi bir gözlemci olduğumu söylerlerdi. Kısmet... Hiç unutmam o yıllarda resim öğretmeni bütün sınıfa sonbahar resmi yaptırdı. İstisnasız herkes yaprakları sarıya boyamıştı. Sadece benim resmimdeki yapraklar sarıdan kırmızıya farklı farklı tonlardaydı. Bütün renkleri kullanmıştım, bu da yetmemiş bazı renkleri karıştırıp onları da kullanmıştım. Hem öğretmen hem de sınıf arkadaşlarım buna çok şaşırды. Resim önce sınıf panosuna asıldı, ardında da bir sergiye katıldı. Şimdi evimin küçük bahçesindeki ağaçlara bakınca o resmi hatırlıyorum. Yerde renk renk yapraklar görüyorum. Benim için tam bir görsel şölen... Süpürüp atmaya bile kıyamıyorum onları. "Bana en renkli mevsim hangisi?" deseler, "Sonbahar." derim hem de hiç düşünmeden. Ev sahibi kadının yüzünde acı bir gülümseme belirdi. Ses tonunda hüzün hâkimdi. Kelimeler ağızından tane tane çıkıyordu:

"Böyle bir havada öleceğimi düşünüyorum. Cenazem, tıpkı babaannem gibi apar topar kaldırılacak. Çor çocuk ya yetişecek ya yetişemeyecek. Arkamdan dökülen gözyaşları yağmur tanelerine karışacak. Ertesi gün bir güneş açacak, sanki hiç yağmur yağmamış gibi... Ben hiç yaşamamışım gibi..." Diğeri hafifçe gülümsedi:

"Allah gecinden versin." Bir süre sessizlik oldu, ikisi de konuşmadı. Zil sesiyle irkildiler. Ev sahibi terdirgin oldu:

"Hayırdır inşallah." Bir an yerinden kalkamadı, sonra anlamsız bir şekilde konuşunun yüzüne baktı:

"Kim acaba?" Konuk gülümsedi, neşeli bir ses tonuyla:

"Kim olacak hayatım, tabii ki Azrail." dedi. Bunun üzerine her ikisi de gülmeye başladı. Ortamın ağır havası bir anda dağıldı. Kapı tekrar çalınca kadar gülüştüler. Ev sahibi kalkıp kapıyı açmaya gitti. Döndüğünde yüzü asıktı, elinde bir kâğıt vardı. Konuk merakla:

"Kimmiş?" diye sordu. Ev sahibi elindeki kâğıdı sallayarak:

"Postacı." dedi. Karşısındaki:

"Beni uğraştırmasın kendi gelsin diye mektup mu yazmış?" dedi gülerken. Ev sahibi, konuşunun karşısındaki koltuğa otururken elindeki evrakı sehpanın üzerine attı:

"Trafik cezası yemişiz. Ne oluyorsa böyle havalarda oluyor." dedi.

Koza Han'da Huzur

İlknur İŞCAN KAYA

Tuğlalarla ördüğünde ömrümü kader,
Bilemedim kesme taşlarla hemhal olacağımı...
Hatırlı kahveleri,
Sevgiyle yumuşayan ruhları...
Senelerce...

Duvar duvar, oda oda...
İlişti tılsımlı kokuların izleri
İsabetli sözler kaygıyı durdururken.
Sindi avuçlarıma kozasından çıkan kelebeğin çırpınışıyla
Hayallerim...

Parıltılı dokuma kuşak bağladım yüreğime,
Hapsettim sesleri zaman ipine
Saymadım geçip giden günleri tortulaşmış
Hikâyelerin ayrı yaşandığı kallavi yollarda...

Uğurlu uğrak noktalarında ulaklar bekler
Müjdeleyici avlusundan çıkarken gönül evinin,
Gevşettiği ipek saçları ile sebat eder
Sedefli eşsiz güzellik
Sabırla...

Şavkı düşer oracıkta dalga dalga okunan göğe
Bir oluşun gelişinin...
Yeşil gözleriyle taht kurar işlemeli huzur...

Emsalsiz köşelerin derin manaya sürüklediği,
Katlı berraklık sarar dua dua
Lisanını çözmeye çalıştığı şadırvan yamacında...

Sırçalı sevgi yabancısı değil
Tereddüte gark olanın
Teveccüh de...
Enginde kaybolanın varlığa çağrılışında...

Yirmi Bir, Yir İki, Yirmi Üç...(Öykü)

Furkan DİLEKÇİ

Dertlerin bir çeper gibi sardığı benliğinin artık mutlu olmaya, umutlu olmaya takati kalmadı. Gece yarılarının ruhuna işlediği ızdırap bunların tamamını esir almış durumda. “Gece” kavramı onun için tamamen farklı bir durumdan ibaret. En büyük sermayesi olduğu kadar, acılar ile bir bir harp ettiği vakttir aynı zamanda. Ceketinde ıslak tütün taşımaya başladığından beri tehlikeli şiir yazar, acılara sataşır. Yıllar boyu sürüp giden bu acı silsilesi onu bir vakit rahat bırakmazdı. Her gece aynı duruma mahkûm olmaktan, mazide kazandığı acıları her gece yeniden yaşamaktan, aşk ile cebelleşmekten, ağlamaktan ve tütün içmekten çok sıkılmıştı.

Gençlik yıllarında karaladığı birkaç dize ile başladı bütün serüven. Devamı şiir oldu, şair dediler. Sonra bir türlü yenemediği, fehmedemediği bu hastalık nüksetti durdu vücudunda. “Şiir yazma hastalığı” tanısı koydu zihni. Tedavisi yoktu, ilacını ise her gece düzenli bir şekilde, beynini ve yüreğini kemiren acılar eşliğinde alıyordu. Kapıdan dışarı çıktığı vakit şair seciyesinde dolaşıyordu. Birkaç şiir kitabı ülkede büyük sükse yaratmasına rağmen yine de dinmedi acıları. “Şair olmak ne baş belası bir işmiş!” diye mırıldandı. Hayal etmek, acı çekmek, yazmak ve en önemlisi bunları sürekli olarak tekrarlamak ne yorucu bir meşakkat diye düşündü. Şiir yazmadığı zaman adeta verem hastalığına yakalanmış bir vücut, ölümcül bir hastalığa yakalanmış beyin yahut yaşamın son sünnetinde biri gibiydi ruhu. Gün boyu yaptığı tek iş tahayyül etmek ve şiir yazmaktı. Edebiyatın beş para etmediği bir ülkede geçimini babasından kalan maaş ile sağlıyordu. Yoksulluk, ilhamını törpüleyen en acı gerçektir. Keşke dedi içinden. Keşke her insan gibi kendisinin de mutlu bir yaşamı olsaydı. Bunu, her şeyden daha çok arzuladığı gerçeği ise yalanlarını örtbas etmeye yetiyordu. Normal bir insan gibi o da uykuya dalmak istiyordu. Lakin gece yaruları başladığı vakit bunu bir türlü beceremiyordu. Uykusuz kalmamak, gece yaruları daha dinç bir zihin ile çalışmak için günün öğle ile akşam arasını uykuya ayırıyordu. Bu yaşantısına binaen Oğuz Atay’ın “Demiryolu Hikâyecileri” öyküsünde altını çizdiği cümlede kendini buldu hep. Tıpkı öyküde yazdığı gibi oluyordu şu ilham denilen şey. “Evet, öğleden sonraları uyuyorduk; ama genellikle akşamüzeri ilham

geliyordu ve gecenin geç saatlerine kadar yakamızı bırakmıyordu”. Ve yine gecenin bir yarısı kapısını çalan ilham yakasına yapışmıştı. Üstüne üstlük geceyi bir de efkâr bulutları sarmıştı. Türküler içli ve hüzünlüydü. Yani gece tamamen melankolikti. Ve şiir yazmak artık elzem olmuştu. Beyaz sayfalara akıttığı yüreği bir yakut değerindeydi ama kırılmış, kirlenmiş, paramparça olmuş bir yakut. Şimdi elem şehrinde gezen ilham perileri bir çırpıda yazdırmaya başladı.

“Unutmak istemedim hiç” diye başladı şiire. İlk dizeyi yazarken elleri titredi ama güç bela yazdı. Nokta koyduğu zaman gözlerinden damlayan yaşları koluna sildi, bir tütün yaktı. Derin bir nefes aldı ve uzun uzun düşündü terk edildiği sevdasını. Işıkları kapatıp mum ışığında yazdığı için etrafı saran parafin kokusu onu iyice rahatsız etti. Gözlerini kapattı. Başını iki elinin arasında tüm gücüyle sıkıştırdı. Unutmak istedi, daha net hatırladı. Bir anda eskisevdası ile yaşadığı mutlu günleri hatırladı. Film şeridi gibi gözlerinin önünden geçmesini izledi. İkinci tütünü birincisi ile yaktı. Önündeki beyaz sayfaya kirlenmiş ruhundan bir dize daha ekledi. “Sonuna hüsran şiirleri yazacağım bir sevdanın kalbimde bıraktığı acı burukluğu”. Uzun bir cümleydi, tıpkı aşkı gibi. Sevdasının akıbeti tıpkı yazdığı dizeden mütevellitti. Gözlerini kapattı. Bunu yaparken tırnaklarını etine geçirmek için tüm gücüyle yumruklarını sıktı. Ayağa kalktı, dört duvar arasında biraz volta attı. Yastığın üstünde duran kitabı gördüğü vakit derin bir nefes aldı ve yatağa uzanarak başladı okumaya. Stendhal’ın Kırmızı ve Siyah romanını okurken yüreğine dokunan cümlelerin altını çizdi. Altını çizdiği cümlelerde ağlayacak gibi oldu, ağladı. Bir saate yakın, pür dikkat kitap okudu. Seksen küsur sayfa okuduktan sonra kitabın kapağını kapatıp ayağa kalktı. Pencereyi açıp Julien’in acılarına bir tütün yaktı. “Kalbe dokunmasını biliyorlar lakin inciterek” cümlesinde takılı kaldığı için bıraktı kitabı. Yoksa akıp gidiyordu sayfalara serpiştirilmiş aşkın acısında. Tekrar masasının başına oturdu ve kaldığı yerden devam etti acı çekmeye. Son yazdığı dizeyi yaklaşık yüz defa okudu. Acı; psikolojik bir rahatsızlık gibi nüksetti beyninde. Sonu yoktu çektiği acıların.

Çok küçük yaşta başladı acı çekmeye ve hâlâ an be an acı çekmekteydi. Ailesini yitirmesi, esirgeme kurumundaki örselenmeler, terk edilişi derken hayat iyice yıpratmıştı onu. Zihni bir anda, kayıp hayatını düşündü. Kaybolmuştu çünkü hayat denen mücadelede. Sırf bu yüzden acılar ile cebelleşmeye çok küçük yaşlarda başladı. Önündeki beyaz sayfaya baktı. Biraz düşününce yazmaya karar verdi zihni yirmi üç yıllık acı serüvenini. “Çocuktum yahut yeni bitme bir fidan, gülün tomurcuk hali, belki de kundaktaki bebek”. Yine çektiği acılar kadar uzun bir dize olmuştu. Lakin bu dizenin altına milyon acı sığdırdığı için ayrıca bahtiyar oldu. Tabutunun çivileriymiş bir-biri ardına yaktığı tütün. Lakin uslanmadı, bir tütün daha yaktı. Derin bir çekişin ardından başı dünya gibi dönüyordu. Gözlerini kapattı ve sessizliği dinledi. Gözlerini, kalbinin sesini duyduğu vakit açtı. İnce bir noktadan içeriye sızan ay ışığı gözünü yanılttı. Ayın on dördünü izlemek için ayağa kalktı ve balkona geçti. Başını gökyüzüne kaldırdı ve saatlerce izledi dolunaydan yansıyan acılarını. Zaman; hep kendisinden çaldığı iyi günler ile geçip gidiyordu. Bir tütün de yitip giden zamana yaktı.

Gecenin bitmesine ramak kaldığı vakitlerde tekrar içeri girdi. Komidinin üstünde duran eskimiş, üstü toz tutmuş pikaba bir plak takıp dertlenmeyi vazife bildi gecenin bir yarısı. Masasının başına oturup kaldığı yerden devam etti şiirini yazmaya. Aşkını, ayrılığını, yoksulluğunu, derdini dize dize dillendirecekti. Şafak sökmeye başladığı vakitlerde daha birkaç dize yazdığını fark etti. Gecenin bir yarısı benliğine tebelleş olan acıları bir nebze de olsa dindirmişti yazdığı iki üç dize. Kulağı bir anda arkasında çalan pikaba takıldı. Gözleri dolarak acı bir ses tonuyla eşlik etti şarkıya.

Bu kaçınıcı tütün yakışıydı kendi dahi bilmiyordu ama bir tütün daha yaktı bu şarkıya. Parçanın en can alıcı yerinde ister istemez gözleri doldu. Titreyen elleri ile kalemi tutmaya çalıştı lakin beceremedi. Titreyen ellerine küfürler etti. Çektiği acıların tarifi

yoktu. Hiçbir lügat bu acıları tarif edecek bir kelime ihtiva etmiyordu. Güç bela da olsa kalemi tuttu. Bir acı ki takat bırakmıyor insanda. Yeniden yazmak için niyetlendi. “Pastel boyalarla çizilmiş bir resim, uzak kıta, kayıp yüz, sırça kırıkları gibi mi sanki” dedi yüreği. Derin bir nefes aldı ve son yazdığı dizeyi tekrar tekrar okudu. Değil billahi. Yazdıklarının hiçbiri ne çektiği acıya denk düşebilirdi ne de tarif edebilirdi. Saatine baktığında namaza az bir vakit kaldığını anladı. İçinden ona kadar sayarken her nedense aklına ölüm geldi. Durdu, “Her can ölümü tadacaktır.” ayetini anımsadı, devam etti saymaya. Yirmi bir, yirmi iki, yirmi üç...

Yaşına geldiği vakit bıraktı saymayı. Abdest almak için niyet etmeden önce Ankebût suresini okumaya başladı. Yarım kalan şiiri, galip gelemediği uykusuzluk ve çektiği acıdan ötürü yara bere olan kalbi ile sabah namazını eda edecekti. Yarım kalmalı diye düşündü. Zaten ilham perileri sabah sökmeye başlayınca çekip gidiyordu. Son dizeyi ise gecenin başlangıcında esir olduğu duygu yazdırdı. Kalemi eline aldı ve acıların içinden seçtiği kelimeler ile “efkâr, bildiğim en iyi şey şu vakit” yazdı. Acı acı, hüznü, ağlayarak kalktı şiirin başından. Bir tütün ilişti dudaklarına, yarım kalan şiiri için. Bir şairin gece yarısı hep mi melankolik olur diye hayıflandı. Bu gece de uyku ile kanlı bıçaklıydı. Pikap çoktan bitmişti ama kendisi yeni fark ediyordu. Kalktı, dört duvar arasında biraz volta attı, abdest aldı, namazı kıldı, balkona çıkıp güneşin doğuşunu izledi, kuşların cıvıltılarına kulak verdi, horozu işitti, karşı komşu Azize teyzeye selam verdi, biricik zeytin attı, üzerine bir tütün daha yaktı, yatağa uzandı ve binlerce kez birden yirmi üçe kadar saydı. Şiiri yarım kaldığı için, her şeyden öte ailesi olmadığı için, yarın gece aynı duygulara esir olacağı için mutsuzdu. Hep böyle olmuştu, yine böyle olacaktı. Zaten mutluluk ve mutsuzluk arasındaki ârafta ömür çürütmek onun baba mesleği idi. Gözlerini kapattı ve başladı bir, iki üç, dört...

Gül Yarası

Hüseyin ÇOLAK

Sen bir ağacın
Çiçek açmayan dalına dokundun
Benim ellerim kanadı
Kanadı kırık bir kuş
Uçup gitti üzerimizden

Ağır sayfaları var çocukluğunun
Rehin alınmış senden kalan ne varsa
Ayazda sızan sancı
Her sabah aynada kırılan yüzün

Sen gittin
İçimdeki çocuk da sustu
Can tahtamda derin bir gül yarası
Şakağından düşen erimiş demir
Yaramdan sızan her gülüşün sancısı

Ve sen gözlerime değdiğin zaman
Ahmakıslatan bir yağmur gibi
Cümle kuşlar uçtu saçlarımdan

Zaman ne kadar da dardır
Zamanı olana
Herkes kendi yalnızlığında saklı
Sustukça soğuyor yaralar da

İslam Kültüründe Şiirin Teolojik Serencamı (2)

Emre KOÇ

Cahiliye döneminde yazılan şiirler hakkında yapılan araştırmalar aidiyet, mevsukiyet ve intihal iddiaları etrafında gelişen tartışmaları incelemekte; cahiliye Arap şiirinde dini motifler, şairlerin Putperestlik, Haniflik, Yahudilik ve Hristiyanlık inançlarını şiirlerinde nasıl işledikleri şeklinde derinleşmektedir. Şairlerin belli bir inanca mensup olup olmaması, inançlarını şiire yansıtıp yansıtmadıkları, dahası şiir ve din arasında şiir-etik-teoloji formuyla bağ kurup kurmadıkları cahiliye dönemi şiirini nitelendirme açısından önemli olmakla beraber İslami döneme geçişte şiirin kazandığı yeni form ve içeriğe intikali hakkında ortaya atılan spekülâtif iddialar, konunun incelenme çerçevesini genişletmektedir.

Cahiliye şiiri kapsamında yer alan şiirlerin İslami dönemde yazıldığı, dolayısıyla cahiliye şiiri şeklinde bir isimlendirmenin meşruiyet değeri taşımadığı yönündeki iddia, konuyla ilgili değerlendirmeyi çok farklı bir mecraya sürüklemektedir. Daha önce yaşamış bazı Peygamberlere atfedilen şiirlerin uydurma olduğu şeklindeki değerlendirmeyi anımsatan bu yaklaşım, müsteşriklerin ve modern dönem Müslüman düşünürlerin gündemini bir hayli meşgul etmiştir. Kanaatimce cahiliye şiiri hakkında ortaya atılan bu iddialar spekülâtif olup şiirlerde işlenen temaları dil, düşünce ve tarih bütünlüğünde değerlendirme kriterini göz ardı etmektedir.

Cahiliye şiirinde Allah adına yemin, Allah adıyla beddua, Kâbe adına yemin, Rabb, Rahman, Tevhit, Cennet, Cehennem, Ahiret Azabı, Allah Takvası, Kafırler, İlah, Arş, Ahiret, Hesap, Ceza-Mükafat, Sevap-Amel, Amel Defteri, Hanif dini şeklindeki motiflerin işlenmesiyle aynı motiflerin İslam kültüründe yer alması arasında dil ve kültür intikali açısından herhangi bir tenakuz bulunmamaktadır. Bu motiflerin iki farklı dönemde özdeş, benzer ve yakın anlamlarıyla kullanılması İslami teolojinin kutsallığıyla çatışmamaktadır. Örneğin cahiliye döneminde yaşamış şairlerin Rabb kavramına yükledikleri anlamlar kendi içinde bile çeşitlilik arz eder. Hanif bir şairin Rabb kavramına yüklediği anlam ile putperest bir şairin yüklediği anlam arasında elbette fark olacaktır. Yahut bir şairin, Ehl-i Kitab'a mensup ol-

mamasına rağmen Yahudi ve Hristiyanlık inancıyla ilgili motifleri kullanabilmesi imkân dâhilindedir.

Cahiliye şiiri isimlendirmesi etrafında gelişen anlam örgüsünden hareketle İslamiyet'ten önce yazılan şiirlerin tarihsel gerçekliği hakkında bir çıkarımda bulunmak zorlama bir yorumdur. Kültürün kurucu unsurları arasında elbette din vardır fakat burada din diğer unsurlara nazaran motor görevi görse bile tarih ve toplum gerçekliği içinde yatay hareketliliğe dil, düşünce ve dış dünya formasyonundan bağımsız ve indirgemeci şekilde kodlarını dizayn etmez. Dahası bazı müsteşriklerin bu konudaki olumsuz yaklaşımı, Arab'ın anlayacağı dilden konuşan İslam'ın şiire bakışıyla da çatışır. Konu, müsteşriklerin iddia ettikleri gibi sadece mevsukiyetten ibaret değildir ki cahiliye döneminde yazılan şiirleri yok saymaya veya erken İslami döneme kotarmaya çalışılsın. Kaldı ki şiir sadece inanç kodlarını taşımaz; beşeri ilişkileri, gündelik duygu ve düşünceleri de taşır. Yine şiir için illaki bir benzetme yapacak olursak, şiir Arap tarihinin sadece bir lokomotifidir; Arab'ın yaşamının kendisidir. Sesidir; hem de tarihi ve coğrafi şartları itibariyle en gür sesi.

Cahiliye Şiirinde Teolojinin İzleri

Bir önceki yazıda cahiliye şiirinde yer alan bazı dini motifleri içeren şiirleri incelemeye başlamıştık. Kaldığımız yerden devam ediyoruz.

Rabb

Taraf b. el-Abd (ö.560) der ki: "Eğer Rabbim dileyseydi ben de Kays b.Halid olurum/ Eğer Rabbim dileyseydi ben de Amr b.Mersed olurum."

Adiyy b. Zeyd el-İbâdi (ö.590) ise "Mekke'nin ve Haçın Rabbine yemin olsun ki/ Düşmanlar aleyhimde hiçbir kötülüğe aldırmaksızın çalışıyorlar."

Züheyr b.Ebî Sulmâ (ö.609/610) da "Hiçbir varlığı kalıcı ve sonsuz görmüyorum/ Sadece yüksek dağlar, gök, toprak/ Ve Rabbimiz kalıcıdır/ Bir de sayılı günlerimiz ve geceler kalıcıdır." ¹

Bazı araştırmacılar Tarafe'nin Hristiyan olduğunu iddia etmektedirler. Fakat kaynaklarda Hristiyanlığa mı yoksa putperestliğe mi mensup olduğu hakkında net bir bilgi yoktur. ² Bununla birlikte şiirlerinde işlediği temalarda da inancıyla alakalı bir gösterge bulunmamaktadır. Adıyy b. Zeyd el-İbâdi (ö.590) ise Hire'de topluca Hristiyanlığa geçmiş olan İbâdilerin Hristiyan şairi olarak kabul edilmektedir. ³ Züheyr b.Ebî Sulmâ hakkında da kimi müellifler atalarının dinini terk etmediğini, kimi araştırmacılar da şiirlerinde tevhit ve ahiret anlayışını işlemesine rağmen hanifliğinin tartışmalı olduğunu ifade etmişlerdir. ⁴

Şiirlerinde Rabb kavramına yer veren bu üç şairin Allah inancına sahip olduğu görülmekle birlikte Rabb kavramını "Evreni yaratan ve yöneten (İlahi Rab/Kyrios/kral), hakimiyetinde dengi ve benzeri olmayan ve lütfettiği nimetler vasıtasıyla yaratılmışların halini düzeltip geliştiren (terbiye eden)" manalarında kullandıkları anlaşılmaktadır. Tarafe'nin şiirinde Rabb kavramının İlahi Rab; İslamiyet'te Allah'ın İrade sıfatına, Adıyy b.Zeyd'in şiirinde Kyrios; Yüce Allah'ın el-Melik sıfatına, Züheyr'in şiirinde ise Allah'ın Beka sıfatına benzer şekilde kullanıldığını düşünüyoruz.

Tema açısından ise yemin, hiciv ve övgü ön plana çıkmaktadır. Daha önceki yazıda aktardığımız üzere cahiliye döneminde var olan inanç çeşitliliği dönemin sosyal ve siyasal parçalanmışlığının kültürel uzantısı olarak düşünsel ve ruhsal tutarsızlığı şeklinde yorumlanmaktadır. Bazı araştırmacılar da bu çeşitliliği inanç özgürlüğünün bir sonucu olarak değerlendirmektedir.

Yukarıda aktardığımız şiirlerin semantiği, üç şairin düşünce dünyasında inancın teosentrik biçimde şiirle iç içe geçtiğini göstermektedir. Dönemin şartları bakımından aristokrasinin siyasal düzlemde kaldıraç olarak kullandığı putperestliğin hâkim olduğu üst kültürde teistik vurguları muhtevi şiirlerin yazılması, toplumsal statüde Hristiyanlığın kabulüne dayanarak kamuoyunda dini inancın edebiyat anlayışına yansıdığını gösteriyor. Züheyr'in, şiirinde tabiat imgeleriyle Rabb imgesini Beka sıfatı bakımından eşit düzlemde kullanması ilkel inanışları çağrıştırsa da hakkında ekseriyetle hanif olduğu yönünde verilen bilgilerden hareketle bilinmeyen bir şeyi bilinene kıyas yaparak edebi bir dil kurduğu görülmektedir.

Evs b.Hacer (ö.620), Allah'a daha yüce bir rol biçerek inancını ifade ettiği bir beyitinde şöyle de-

mektedir: "Lât'a, 'Uzzây'a ve onlara ibadet edenlere ant içerim, Allah'a da; çünkü Allah, onlardan daha yücedir."

Cahiliye Araplarının Hac ve Umre esnasında Allah'ı, Kâbe'yi ve putları yüceltirken topluca şu cümleyi söyledikleri rivayet edilmektedir: "Buyur Allah'ım! Buyur! Buyur, senin ortağın yoktur. Bir ortağın varsa o da sana aittir; sen ona ve onun sahip olduğuna da maliksin." ⁵ İslam'ın Hac geleneğinde de Telbiye olarak bilinen duanın cahiliye dönemindeki sürümü belki de burada vereceğimiz kilit örneklerden biridir.

Bilindiği üzere cahiliye döneminde putperestlik yaygındı. İnsanlar putlara tapar, onları Allah'la aralarında birer aracı olarak değerlendirirler, kendileri için şefaathçi olmalarını ümit ederlerdi. Putperest inanca sahip şairlerin şiirlerine yansıyan put isimleri onların ilah anlayışını gösteren birer delildir. Arapların inandığı Allah, Mircea Eliade'nin ifadesiyle bir çeşit "deus otiesus"tu. Yani evreni yaratan, düzenleyen, rızıklandıran ve sonra aşkınlığından dolayı evrenle ve insanla ilişkileri daha alt düzeydeki aracı varlıklara devreden bir güçtü. ⁶ Eski Arap panteonunda yer alan tanrısal varlıklara yaşamla ereği bulunan işlevler yüklenirdi. Örneğin Lât, Menât ve Uzza "Allah'ın kızları" olarak isimlendirilirdi. Uzza, Eski Ortadoğu'nun İştâr-Venüs kültüne benzeri isimlerle yer verilen verimlilik tanrıçasının Hicaz bölgesindeki karşılığıydı. Arap panteonundaki en eski tanrısal varlık olduğu düşünülen Menat'ın kaza ve kadere hükmeden yüce güç olduğuna inanılırken Hubel ise savaş ve yağmur tanrısı olarak kabul edilirdi. Putlar da bu tanrısal güçlerin odaklandığı objeler olarak kabul edilmekteydi. Kaynaklar obje-güç arası ilişki üzerine kurulu putperestliğin daha erken dönemlerde Kuzey Arabistan, Suriye ve Filistin bölgesinde yaşayan Batı Sami halklarında var olduğunu kaydetmektedir. Bununla birlikte Eski Ortadoğu dinsel geleneğinde varlığı bilinen tanrılaştırılmış gök cisimlerinin Araplarca benimsendiği de bilgiler arasında yer almaktadır. ⁷

Kureyş Kabilesi'nin Kâbe'yi tavaf ederken şu cümleyi tekrar ettiği söylenir: "Lat, Uzzâ ve üçüncüleri Menât'a yemin ederiz; onlar yüce turnalardır, onların şefaathine elbette ümit bağlanabilir." ⁸ Putperestlikte her ne kadar Allah inancına daha yüksek bir düzey verilse de ilahi otoritenin/krallığın/yüceliğin putlara taksim edilmesi semavi din geleneği açısından inanç krizi şeklinde kabul edilir. İslami teolojide şefaath hakkında ortaya çıkan tartışmaların odak noktası yine burasıdır. Genellikle deliller, Kur'an-ı Kerim'de tevhit, nübüvvet ve mead şeklindeki temel konu-

ların kurgusu dışında, istidlal ve isimlendirme problemini merkeze alan bir bakışla ele alınmaktadır. Oysaki İslami teoloji, cahiliye inanç motiflerini kusurlarından arındırarak tevhit ve ahiret anlayışına uygun şekilde yeniden içeriklendirmiştir. Şefaatin kavramı da bunlardan biridir. Şefaatin olmadığı yönünde mesaj veren ayetlerde cahiliye dönemindeki şefaatin anlayışını ret var. Şefaatin varlığına işaret eden delillerde ise şefaatin artık müminleri motive edici bir işlev kazanmıştır. Yani şefaatin yok derken, şefaate aracı kılınan putlara yüklenen ilahi imtiyaz reddedilmekte iken İslami dönemde kimden ve nasıl yardım istemek gerektiği tevhit ve ahiret anlayışıyla netliğe kavuşmuştur. Putperestliğin menasiklerinde put isimlerinin terennüm edilmesi, onlara dua ve yemin edilmesi temelinde gelişen kamuoyu, sosyal hayatta edebiyat ve sanat yoluyla da Arab'ın yaşamına yerleşmeye devam etmiştir. Cahiliye şiirine açıkça yansımamasına rağmen putlara tapınma, yardım isteme, şefaatin umma gibi yaklaşımlar Rabb sıfatını putlar için de kullandıklarını gösteriyor.

Ahiret, Hesap, Ceza, Sevap, Amel Defteri, Cehennem

Nabiğa ez-Zubyânî (ö.604) bir beyitinde şöyle der: *"Ben sana hiçbir zaman hıyanet etmem/ Çünkü Allah amellerin karşılığını verecektir."*

Hatim et-Tâî (ö.605): *"Ömrüm ne kadar uzun olursa olsun bir gün öleceğim/ Varacağım yer de bir karanlık çukur olacaktır/ Yaptığım işlerin hesabı sorulacaktır/ Herkesin zarar verdiği malı ödemekle yükümlü olduğu gibi."*⁹

Ölümün gerçekliği, cennet-cehennem, hesap, ceza ve amellerin karşılığı... İslam'ın ahiret anlayışında yer alan kilit kavramları cahiliye şiirinde de görmekteyiz. Hatim et-Tâî, Allah'ın gaybı bildiğine ve çürümüş kemikleri tekrar diriltme gücüne sahip olduğuna inandığını ifade ettiği bir beyitinde şöyle demektedir: *"O çürümüş bembeyaz olmuş kemikleri diriltecektir. Gaybı Ondan başka kim bilir ki?"*¹⁰

Kur'an-ı Kerim'de: *"Kendi yaratılışını unutup bize örnek getirmeye kalkışıyor ve 'şu çürümüş kemiklere kim can verecekmiş' diyor. De ki: Onları ilk başta yaratmış olan diriltecek. O yaratmanın her türlüünü bilir."*¹¹ geçen bu iki ayette 'çürümüş kemik'

motifinin yer alması şüphesiz ki rastlantı değildir. Kaynaklar, ayetin nüzulüne sebep olan olayın, Resulullah ve Übey b. Halef arasında geçtiğini teyit ederek aktarmaktadırlar. Hatim'in, büyüdüğü Tay kabilesi Hristiyan olmasına rağmen atalarının dinine sadık kaldığı belirtilmektedir.¹² İki ihtimalde de Ehl-i Kitab kültürüne vakıf olduğunu düşünerek beyitlerinde işlediği motifler ile İslami teolojinin ortaya koyduğu ahiret anlayışı arasında benzerlik olduğunu ifade edebiliriz. Yine Hz. Peygamber (s.a.v.)'in, Hatim'in kızı Seffane'ye: *"Senin baban, İslam'ın telkin ettiği faziletlerle süslü bir adamdı."*¹³ demesi; Hatim'in şiirlerini hikemiyât türünde yazması; şiirlerinde dini motifleri ustaca kullanması şiir-etik-din ekseninde bir edebi anlayış geliştirdiğini göstermektedir.

Kus b.Sâide (ö.600)'nin şiirlerinden bir kesite bakalım: *"Ölüm habercisi! Ölüler mezarlarında/ Üzerlerinde parça parça ipek kalıntıları/ Bırak onları, nasılsa bir gün çağırılacaklar/ Uykularından uyandıklarında dağılacaklar/ Sonunda yeni bir şekle girecekler/ Yeni bir yaratılış, aynen ilk yaratılış gibi/ Bir kısmı çıplak, bir kısmı giyinik/ Bir kısmının elbisesi yeni, bir kısmının da eskimiş olarak."*¹⁴ Kus Hanif şairler zümresindedir. Yaşadığı dönem itibarıyla şiirlerinde işlediği dini motifleri muhtevî bu kesitin, İslam'ın ahiret temasıyla ne kadar benzerlik gösterdiği gayet açıktır.

Hanif şairler arasında popüler olan Ümeyye b.Ebî Salt (604)'ın şiirlerinde ise dini motifler çok daha güçlü vurgularla karşımıza çıkmaktadır: *"Şükür Allah'a, hiçbir ortağı olmayan/ Varlıklara bir kader tayin eden/ Samimiyetle, şükürler ona yönelenlerin içinde/ Yüzüm, bedenim hepsi ona boyun eğerler."*¹⁵

Cahiliye döneminde dip dalgası olarak varlığını sürdüren Haniflikle ilgili çeşitli görüşler vardır. Öncelikle Haniflik bir din değil, Hz. İbrahim'in getirmiş olduğu dine bağlılığı ifade eden bir inançtı. Allah'a ve ahirete iman eden, putlara tapmayı reddeden, yaşadığı

toplumda inancını bireysel olarak yaşamayı tercih eden kimselere Hanif denirdi. El-Bustâni ve Şevkî Dayf'a göre "Haniflik, Yahudilik ve Hristiyanlığın karışımı olup çoğu şair olan Hanifler topluluğu da bu iki dinin putperestlerdeki etkileri sonucunda ortaya çıkmıştır." ¹⁶ İslamiyet gelmeden önce putperestliğin hâkim olduğu Hicaz coğrafyasında semavi din geleneği Haniflik inancıyla varlığını ortaya koymuştur. Diğer bir kayda değer husus, entelektüel düzeyde varlığını sürdüren Haniflikte Yahudi ve Hristiyanlığın kurucu kültür formlarından ziyade İslam'ın tevhit, nübüvvet ve ahiret inancıyla kesişen müşterek formlar daha çok belirgindi. Bunun sebebi belki de Hanifliğin, Yahudilik ve Hristiyanlığın ana mezhebi akımlarına uzak bir bölgede ortaya çıkmasından ötürü, putperestliğin politeizmiyle karşılaşması nedenine bağlı olarak kapalı kültür havzasının tabiatı gereği genele göre ayrıksı bir yapı ve görünüm arz etmesi olabilir.

Burada çok az bir kısmını aktardığımız, Arap Divanları'nda yer alan sayısız şiirde işlenen dini motiflerin cahiliye şiirine hangi saiklerle yansıdığı hakkında düşündürücü sorular ortaya çıkacaktır. Mademki İslami teolojide yer alan birçok dini motif ve kavram cahiliye döneminde de yer alıyor; üstelik edebi bir dille şiirlere yansiyarak kamuoyunda kabul görüyordu, İslam'ın cahiliye Arap toplumuna gelişiyse ne değişti? Dahası, dönemi cahiliye şeklinde isimlendirirken inanç odaklı bir tavır hangi saikler üzerine bina edildi? Böyle ardı ardına sayısız soru birbirini izleyecektir. Biz hem konuyu toparlamak hem de bu sorulara müspet bir cevap verebilmek adına konuya açıklık getirmeye çalışalım:

1. Cahiliye her şeyden önce bir olgudur.
2. İslam'ın mücadele ettiği cahiliye anlayışı; Mekke aristokrasisinin siyasette, ticarette, sosyal hayatta ve edebiyatta kurduğu üst kültür ve dengelerin, öteden beri gelen Hanif İbrahimî monoteist din geleneğinden

koparak zamanla dünyevileşmiştir.

3. Kuran'ın da tasdik ettiği İbrahimî tevhit geleneğinde var olan Allah, melek, ahiret, peygamber inancı; hesap, ceza, amel defteri, cennet-cehennem diye uzadıya giden inanç motifleri dip kültürde varlığını devam ettirmiştir.

4. İslami teoloji, siyasi anlamda putperestliği reddederek cahiliye döneminde kurucu kültürün tüm formlarını öncelikle yapı-söküme uğratmış, daha sonra da aslına tevdi ederek yeni bir dille kültürü yeniden kurmuştur.

5. Bir olgu olması hasebiyle cahiliye her dönemde ortaya çıkabilir. Tarihsel süreçte sosyo-kültürel dengelerin değişmesi, dünyevileşmenin artması ve benzeri sebeplerden hareketle; İslam'ın inanç ve kültür sistemine yönelik dini anlayış, muhatap kitlenin yaşamında dezenformasyona uğrayabilir. Kavramlar ve anlamlar İslami teolojinin ön gördüğü sistem ve hedeften uzaklaşarak toplumsal hayatta işlerlik kazanabilir. Putperestlik sembolleri değişse de her dönemde ortaya çıkabilir. İslamiyet'in tevhit, nübüvvet ve mead merkezli düşünce sistemi, toplumun ve kültürün seküler bir dönüşüm geçirmesiyle maksadı ve mahiyetinden çok farklı yorumlanarak var olan itikadın yerini alabilir. İşte İslam, cahiliye derken böyle bir olguyu ve süreci kastetmekte, cahiliyenin putperest anlayışını reddederken inananları da uyarmaktadır.

Cahiliye dönemi şiirlerinde yer alan Rahman, Tevhid, Cennet, Cehennem, Ahiret Azabı, Allah Takvası, Kâfirler, İlah, Arş Sahibi, İstiaze, Süleyman (a.s.), Ad Kavmi, Cudi Dağı, Hanif Dini, Peygamber Adları, Eski Kavimler, Mukaddes Kitaplar, Rahip ve Puta tapma şeklinde içeriklenen dini motifler burada çözümlenmeye çalıştığımız mahiyeti incelerken istifade edebileceğiniz anekdotlardır.

Bir sonraki yazıda Erken ve Geç İslami Dönemde yaşamış şairlerin şiirlerini, tarihsel ve toplumsal akustiği içinde farklı bir perspektifle inceliyor olacağız.

KAYNAKÇA

1. Ayyıldız, Esat, Klasik Arap Şiirinde Emevi Dönemine Kadar Hiciv, Ankara 2020, Gece Kitaplığı, 232.
2. Bulut, Ali, Cahiliyye Şiirinde Bazı Dini Motifler, OMÜİF Dergisi, Samsun 2005.
3. Ünal, Ömer, İslam Öncesi Arap Şiirinde Bazı Dini Motifler, AÜFEFD, YIL: III, SA YI: 9, BAHAR 2003, 176.
4. Tülücü, Süleyman, "Hatim et-Tiii" mad., DİA, XVI, 472-473.
5. Yalar, Mehmet, "İSAM" Makaleler, Din Faktörü Işığında Cahiliyye Şiirine Bir Bakış, 43.
6. Yaşayan Dünya Dinleri, Ankara 2010, Diyanet İşleri Başkanlığı Dini Yayınlar Dairesi Başkanlığı, 542.

DİPNOTLAR

1. Ali Bulut, Cahiliyye Şiirinde Bazı Dini Motifler, OMÜİF Dergisi, Samsun 2005, 18-19, 222-223.
2. Esat Ayyıldız, Klasik Arap Şiirinde Emevi Dönemine Kadar Hiciv, Ankara 2020, Gece Kitaplığı, 232.
3. Mehmet Yalar, "İSAM" Makaleler, Din Faktörü Işığında Cahiliyye Şiirine Bir Bakış, 43.
4. A.y.n.eser, 33.
5. Ömer Ünal, İslam Öncesi Arap Şiirinde Bazı Dini Motifler, AÜFEFD, YIL: III, SAYI: 9, BAHAR 2003, 176.
6. Yaşayan Dünya Dinleri, Ankara 2010, Diyanet İşleri Başkanlığı Dini Yayınlar Dairesi Başkanlığı, 542.
7. A.y.n.eser, 543-544.
8. Ünal, 176.
9. Bulut, 226.
10. Ünal, 179.
11. Yasin, 36/78-79.
12. Süleyman Tülücü, "Hatim et-Tâî", DİA, Ankara 2002, XVI, 473.
13. A.y.n.eser, 473.
14. Bulut, 227.
15. Ay.n.eser, 228.
16. Yalar, 29.

Dört Yüz Yetmiş Adım

Yahya ÖZKÖK

Bezm-i Elest'e gider, arıyorsa kim beni;
İlk bakışın ateşi yakmayınca ben yokum.
Zübde-i âlem iken ruha kafes bu teni,
Kalbin atışlarıyla yıkmayınca ben yokum.

Dört yüz yetmiş adımda koşarken bana ebcet,
Ölçüsünü almalı hırka hırka melamet.
İlham perileriyle eylemeden muhabbet,
Gönül gözüyle ufka bakmayınca ben yokum.

Bazen handan olurum, bazen ah u zardayım,
La-mekânım, her lahza başka bir diyardayım.
Pamuksu bir mevsimde Mansur ile dardayım,
Kızıl şafaklar gibi akmayınca ben yokum.

Ferhat'ın külüngüyle nakış nakış dağ delen,
Süveydaya gamzeler düzenlemekte şölen.
Zemheriden od alıp Yunus'la dile gelen,
Sarıççek misali kokmayınca ben yokum.

Niyazda can bulurum, türlü türlü nazım var.
Şehvani arzulara tamah eylemem zinhar.
Benimle yola çıktı sadakatli Yâr-ı Gar ,
Şahmeran, topuğundan sokmayınca ben yokum.

“Len terani” ayeti çınlarken izanında,
Samiri'ye örülsün duvarlar imanında.
Zindanlara aşına elemin hicranında,
Nefse binbir kelepçe takmayınca ben yokum.

Nasuh tövbeye duran sabık bir uğru gibi,
Kara geceler boyu hafi tazarru gibi,
İnciler hatırına nisan yağmuru gibi,
Gözlerinden kanlı yaş dökmeyince ben yokum.

Seyr-i süluk yolcusu şehla gözde varım ben,
Eşref-i mahlûkatta, kutlu özde varım ben,
İbrahim'i bekleyen serin közde varım ben,
Büyük putu baltaya çekmeyince ben yokum.

Gör nicesi benimle bedbaht oldu da gitti.
Nice bahar vurgunu gonca soldu da gitti.
Nicesi başak başak irfan doldu da gitti.
Hiçlik makamına diz çökmeyince ben yokum.

Divan Köşesi / Hulusi Efendi Divanı

AKİF NECİPSOY

Aşk; genelde edebiyatın, özelde şiirin, biraz daha özelde de divan edebiyatının en vazgeçilmez temalarından biridir şüphesiz. Bu aşk beşeri olsun ilahi olsun ya da milli duygulara ilişkin olsun şiirde adeta kanatlanır, sevgilinin muhayyile sokaklarında esra-ra büründürülmüş bir halde gezer de gezer. Divan edebiyatı alanında örnekler veren ve evliyaullah diye tabir edilen Hakk dostlarının dizelerinde ise aşk yalnızca Allah ve peygamber aşkına indirgenmiştir dense abartı sayılmaz sanırız. İsmi, sıfatı ne olursa olsun; tasviri nasıl yapılırsa yapılsın, onlarda aşk okları hep aynı sevgiliye yönelmiştir.

Yalnız, Hakk dostlarının satırlarına yansıyan duyguların normal şairlerin dizelerinde anlatılmaya çalışılan duygulardan belki en belirgin farkı; şairler bazen hayal dünyasına ağırlık vererek gerçekte yaşamadığı duyguları da satırlara yansıtabilirken, hak dostlarının her bir dizesi, hatta her bir dizenin her bir kelimesi adeta onların yaşam tarzından, gönlünde coşan ırmağın dışa yansıyan hakiki numunelerinden örnekler vermektedir. Ve onların şiirlerini okuyanlar da, gönül iklimlerinin onların gönül iklimlerine olan yakınlığı nispetinde satırların derin manalarına nüfuz edebilir.

Hal böyle olunca; tam ve doğru anlama iddiasında bulunmamakla birlikte, hakiki gönül hazinelerinden inciler sunan bu tür şiirlerin yer yer gündemde tutulması, derin manalarına işaret edilmeye çalışılmasının, insaf ehli edebiyat camiasının üzerine bir borç olduğu kanaatini taşımaktayız. Bu kanaatin neticesi olarak bu sayımızda Divan Köşesi'ne Darendede bulunan Es-Seyyid Hulûsi Efendi Vakfının yakın dönem Nakşibendi şeyhlerinden Osman Hulusi Efendi'nin bir şiirine yer vermek istedik. Merhum Şeyh Efendi'nin gönül pınarından çağlayarak satırlara dökülen şiirlerinin toplandığı Dîvân-ı Hulûsî-i Dârendevî isimli eserde yer alan bir şiir seçtiğimiz. Divan hakkında kısaca bilgi vermek gerekirse; daha çok aruz vezni kullanılmış, az da olsa hece veznine de yer verilmiştir. Muhittin Tütüncü tarafından Arap harfleriyle kaleme alınan Dîvan, 1986 yılında latin harfleriyle basılmıştır. (Dîvân-ı Hulûsî-i Dârendevî, İstanbul, 1986) En çok göze çarpan hususiyetlerinden birisi, şiirlere isim verilmemiş, "Harfû'l Elif",

"Harfû'l Bâ" gibi Arap alfabesinin harfleri temel alınarak bir tasnif yapılmış, bunda da uyaklı mısraların son harfi esas alınmıştır.

Bu kısa tanıtımdan sonra her biri ayrı bir hazine barındıran şiirlerin içinden zorlanarak seçtiğimiz şiirin efsunlu sokaklarında gezintiye çıkalım isterseniz:

*Sînemi gamzen ile çâk çâk edip kan etmesen
Kim kılarıdı böyle bir lütfu sen ihsan etmesen*

Yukarıda bahsettiğimiz genel açıklamalarda da yer aldığı üzere, bu şiir doğrudan Allah aşkına ilişkin olup hitap edilen sevgili bizatihi Hakk Teâlâ'dır.

Sen yüreğimi gamzenle parçalayıp kan içinde bırakmasaydın / Böyle bir ikramı sen vermeseydin kim verebilirdi?

Sevgilinin gamzesiyle, muhabbetli bakışıyla aşığın yüreği parçalanıp kan revan içinde kalmıştır. Şair anılan beyitte, bu durumdan şikâyet etmemekte bilakis bu hali kendisine sevgilinin sunduğu eşsiz bir lütf olarak görmektedir ve bu lütfu da ancak sevgilinin ihsan edebileceğinin altını çizmektedir.

*Îd-i vaslından ümidim kat' olurdu sevdiğim
Târ-ı zülfün tek bu ahvâlîm perîşân etmesen*

Sana kavuşma bayramından ümidimi yitirirdim ey sevgili / Eğer saçının tek bir teli yahut saçının telinden esen bir rüzgâr benim halimi perişan etmeseydi

Şair sevgilinin bir tek saç telinden dahi ahvalinin perişan olduğunu gördükçe ona olan kavuşma ümidini de muhafaza etmektedir ve ona kavuşmayı da aynı beyit içerisinde bayram olarak nitelemektedir.

*Yüz açıp aklın alan sensin yine uşşâkının
Kim sana hayrân olur sen sana hayrân etmesen*

Yüzünü gösterip âşıklarının aklını başından alan yine sensin / Sen o âşıklarını kendine hayran etmesen kim sana hayran olabilir?

Yüz açmak; sevgilinin nazarını, bir kısım tecellilerini âşıklarının gönlüne düşürmesi anlamında kullanılmıştır. Âşıklarının gönlüne nazar edip tecellilerinden esintiler sunarak onların aklını başından alan yine sensin ey sevgili. Ki, sen bu şekilde bir gönle tecelli edip o gönül sahibini kendine hayran etmesen, kim böyle bir tecelliye mazhar olup da sana hayran olabilir diye sesleniyor şair ve sevgiliye hayranlığını yine sevgilinin ihsanı olarak görmekte bu beyitte de. Eğer sevgili kendini lütfedip bildirmese aciz olan insan aklı onu nasıl tanıyıp bilecektir.

*Şâhid olmazdı şehâ bağırim leb-i ruhsâr ile
Katre katre hûn ilen rengin gülistân etmesen*

Bağırim/gönlüm senin yüzünün güzelliğinin kıyısına dahi aşına olmazdı ey şahım/ eğer sen onun rengini katre katre kan ile gül bahçesine çevirmeseydin.

Şair, eğer sevgili kendisinin gönlünün rengini katre katre kan ile gülistana çevirmeseydi, kendisinin de onun yüzünün güzelliğinin bir kıyısına dahi aşına olamayacağını anlatmaktadır. Burada gül bahçesi aslında sevgilinin aşkıyla yanarak masivadan arınmış bir gönlü sembolize ediyor. Sevgilinin güzelliği de onun kâinatta gözükken tecellileri olarak düşünüldüğünde şair; eğer sevgili tarafından gönlü bu aşka düşürülmeseydi, kendisinin onun bahsi geçen tecellilerinin az bir kısmına bile aşına olamayacağına işaret ediyor gözükmekte.

*Gönlümün hâlin görüp hayran olurdu andelib
Şem-i bezm-i vaslîna pervâne sûzân etmesen*

Bülbül benim gönlümün halini görüp de hayran olurdu/ eğer sen onu kavuşma meclisinin mumu etrafında dönerek yanan bir kelebek etmeseydin

Şair; bülbül örneğinden yola çıkmış. Eğer bülbül, sevgili tarafından vuslat meclisinin mumu etrafında dönerek yanan bir kelebek haline getirilmeseydi, yani o derece büyük bir aşka düşmeseydi, kendisinin

gönlündeki aşka bakıp bülbülün ona hayran olacağını veciz bir ifadeyle anlatıyor.

*Kim bulurdu vahdet-i zatına kurba vasla yol
Kahr u lutf u hicr ü vaslı cümle yeksân etmesen*

Onun bizatihi zatının yakınlığına ulaşmaya kim yol bulabilirdi / eğer o; acı, keder, ikram, iyilik, ayrılık, kavuşma gibi hislerin tümünü aynı manada birleştirmeseydi.

Sevgilide fena olma makamı anlatılmaktadır bu beyitte. Âşık sevgilide o derece fani olmuştur ki, onun için artık acı/sevinç, iyilik/kötülük, ayrılık/kavuşmak gibi zıt kavramlar ona tesir etmemektedir. O, kendini bu hislerin tümünden arındırarak sadece sevgiliye yakınlığın zevkini sürmektedir.

*Bu Hulûsî'nin şehâ ruhu kan ağlar haşre dek
Îd-i vashında anı leb teşne kurbân etmesen*

Ey Şah'im! Bu Hulûsî'nin ruhu mahşere kadar kan ağlar/ Kavuşma bayramında onun susuzluktan çatlayan dudağını kurban etmesen.

Şair; sevgiliye, eğer kendisini kavuşma bayramında onun aşkına susamış olarak kurban etmese, ruhunun mahşere kadar bu kavuşma bayramını gözlemekten kan ağlayacağını anlatmakta.

Kelimelerin yüzeysel anlamlarını çözümleyerek bu mısralara anlam yüklemek şüphesiz ki şiirin, şairin gönül dünyasında derinleşen manalarına ulaşmakta eksik kalacaktır. Hakiki manasına ancak onlar gibi gönül ehli yaklaşabilir. Bizler o iddiada olmadığımız için, kendi anladığımız ölçüde, şiirin pek derin anlam okyanusundan ancak bir damla sunmaya muvaffak olabiliriz. Şiiri okuyan her okura, elbette kendi liyakati ve gönlünün derinliği ölçüsünde farklı ufuklar ve kapılar açılacak, her bir mısra belki de keşfedilmemiş nice sırlar fısıldayacaktır.

Batın

Rumeysa DEMİR

Geceydi.

Yüzlerce yıldız vardı.

Gerçek miydi olan biten?

Hayal miydi?

Bilmem.

Koleksiyoncular vardı.

Varmaya değil yolda olmaya,

Bulmaya değil aramaya,

Uykuya değil rüyaya tâlip olmuşlardı.

Sûreti insan, sîreti başka başkaydı.

Dilleriyle değil hâlleriyle,

Durmaksızın konuşuyorlardı.

Kimisinin hikâyelerle doluydu bavulları,

Hikâye topluyorlardı.

Kimisi toprak koyuyordu kavanozlara,

Kavanozlara şehirleri sığdırıyorlardı.

En çok parlayanlar, alâmet-i fârikası “düş” olanlardı.

Ellerinde tüylü, renkli düş kapanları,

Havadan, karadan düş tutuyorlardı.

Düşleri taşıyorlar, kendilerini aşıyorlardı.

Belli ki her düşü içlerinde yaşıyorlardı.

Ne vakit yorulsalar, yüzlerini göğe çevirip

Uzun, usul bakıyorlardı.

Geceydi.

Yüzlerce yıldız vardı.

Ne gerçektir gördüklerim.

Ne de hayaldi.

Benden içre benliklerim,

Nisyan ile toprağa gömdüklerim,

İsyan ile arşa ilettiklerim,

Ve düşlerim...

İssız, sınırsız düşlediklerim.

Karşımda,

Kendi nazarımda,

Gönül izanımda,

Zarif, sade bir aynada,

Batından zâhire tahavvül ediyorlardı.

NASIR TUTMUŞ ÇOCUK YÜREĞİNE AĞIT

Gemiler geçiyor serçelerin konduğu çatı katlarından
Ufukta kızılığıyla geceye yığılan güneş
Ardında bıraktığı binlerce köpükle
Geceyi koşuyor önüne
Bir adım, bir öte yan, bir kadın
Bir yağmur, bir fırtına, bir kara gökyüzü
Karşılıyor gemilerin geçtiği çatı katlarını

Gemiler geçiyor mesaisi dolan kadın işçilerin hülyasından
Ellerindeki nasırlarıyla omuzlara yığılan yorgunluğu üleş
Dip boyası gelmiş saçlarını koşuyor bir sonraki maaşa
Kuaför dükkânları ellerini ovuşturuyor
Yollardan kimse habersiz
Bir alamet, bir kargaşa, bir kadın
Bir alın teri, bir gözyaşı, bir kara hasret

Gemiler geçiyor duvarlar göz hapsindeymiş
Parmaklık ardındaki çocukların heyecanından
Ağlamaklı anne kokusuyla yumruk yapılmış elleri emiş
Kapılara koşturuyor küçük her bir tıkırtıda
Merdivenler ve kapılar bundan habersiz
Bir heves, bir heyecan, bir kırılmış hayal
Bir ağlamak, bir ağlamak, sonra derin bir yutkunuş

Ahmet KAFKAS

GERGEF
EDEBİYAT DERGİSİ